



Võru Gümnaasiumi  
häälekandja

# DICTUM

oktoober 2021 (10)

# FACTUM

ÖELDUD-TEHTUD

## AASTA TEGU 2020/2021

Aasta tegu on nimetus, mis omistatakse Võru Gümnaasiumis õppeaasta jooksul toimunud ettevõtmisele või sündmusele või koolipere liikme(te) saavutus(t)ele, mis on õppeaastal olnud koolile olulise tähtsusega ja mõjutanud kooli arengut. Parima teo väljaselgitamise eesmärgiks on märgata suuremaid kordaminekuid ja tunnustada nende elluviijaid. Hääletusel saavad osaleda kõik õpilased, vanemad ja kooli töötajad. Nominatsiooniga käib kaasas vastava kirjaga taldrik, neid võib imetleda (ühtlasi meie saavutuste osas mälu värskendada) I korruse vitriinkappides.

Sel aastal oli aasta teo nominente kuus:

- ettevõtlikkuskalkulaatori üritused;
- kooli tunnustus „Aasta kool 2020“ ja Terevisiooni otsesaade koolist;
- koolipere hästi hakkama saamine distantsõppe ajal;
- lugemiskuu;
- tervisekuu;
- vilistlaskuu.

Tänavu, 2020/2021. õppeaastal pidas laiendatud koolipere silmapaistvamaks saavutuseks tunnustust „Aasta kool 2020“ ja Terevisiooni otseülekannet meie koolist.



Hoiad käes Võru Gümnaasiumi ajalehte Dictum Factum (tlk 'öeldud-tehtud').

Enne kui miski saab teoks, on see mõte kellegi peas. Idee tasandile mõtteväljatuse jääkski, kui seda välja ei ütle. Niiviisi arutledes sai meie kooli ajaleht 2017. aastal nimeks DF. Lugeses saate ülevaate sellest, mis VG seinte vahel lisaks õppetööle veel toimub. Leht-lehelt avaneb teie ees koolipere argipäev.

Persooniloos „Iga silmapilk on tähtis“ räägib Võru linna aasta õpetaja 2021, meie keemiaõpetaja Ulvi Kruus endast; aastate õpetaja Eve Sõmeri elust ja tegemisest saate ülevaate rubriigist „Sõnas ja pildis“.

**MÕNUSAID HETKI DF-I SELTSIS!**

## SISUKORD

AASTA TEGU 2020/2021.....	1
PORTREELUGU – IGA SILMAPILK ON TÄHTIS.....	3
KONKURSID .....	4
UPT-D .....	6
VALIKAINED.....	8
TEEMAKUUD.....	16
ETTEVÕTLIKKUSKALKULAATOR .....	19
LAAGER .....	19
LOENGUD .....	19
TUTIPÄEV JA VIIMASE KOOLIKELLA AKTUS .....	21
EVE SÕMER SÕNAS JA PILDIS .....	22



2020/2021 – aasta kooli tiitel



2019/2020 – muusikaline lavastus „Grease“



2018/2019 – konkursile „Aasta kool 2019“ valminud video „Haridus ja haritus“



2017/2018 – EV100 kontsertaktus



2016/2017 – muusikal „Kardemoni linna rahvas ja röövlid“



2015/2016 – muusikal „Kiviaja Kalle“

Taldrikute autor on Meelis Krigul, v.a „Kiviaja Kalle“ (autor teadmata).

Fotod: Võru Gümnaasium



## PORTREELUGU – IGA SILMAPILK ON TÄHTIS

### ULVI KRUIIS

#### Keemiaõpetaja

ALIIS VISNAPUU ja ANDREAS PARKSEPP, 12H

Ulvi Kruus on meie ja Tartu Variku Kooli keemiaõpetaja. Ulvi on pärit Võrumaalt, sündinud Võrus. Ta sattus pärast põhikooli lõpetamist Viitinas Tartusse, kus ta on elanud sest ajast saati: „Ongi naljakas, et nüüd olen ringiga ka Võrus osaliselt tagasi.“ Õpetaja Ulvi on õpetamisega tegeleenud juba väga pikka aega: „Kui hakata seda tööstaazi arvutama, siis minu meelest see number ei muutu kunagi,“ ütles ta naljatledes. Ulvi teadis juba suhteliselt väikesest peast, et temast saab õpetaja. Talle meeldis väiksenä mängeida kooli, kus ta sai panna kujutletavatele õpilastele hindet ja teha tunnikontrolle, lisaks sõnas ta, et tal on endal olnud väga head õpetajad, kellest ta on saanud innustust ja eeskujut.



Puhkus Toilas. Foto: Ulvi Kruusi fotokogu

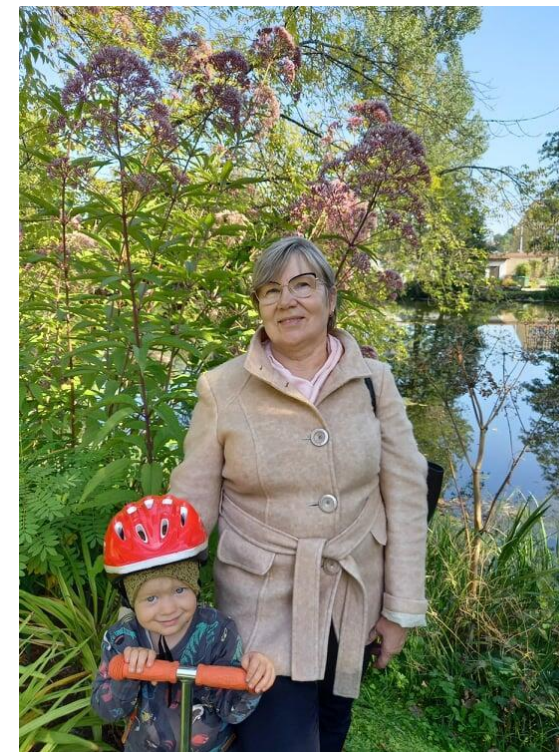
Tema sõnul ongi õpetamine justkui tema huviala, kuid kui küsisime Ulvilt, millega ta peale õpetamise veel tegeleb, saime teada, et lisaks armastab ta suviti pidada rõduaeda, kuhu istutab endale meeldivaid taimi. Lemmikud on roosid. Vabal ajal meeldib talle lugeda ning jõudumööda on Ulvi saanud ka Eestis ringi vaadata: „Mingisugune reisihull ma ei ole, kuumadesse lõunamaadesse ei tahaks eriti minna.“ Talle sobivad ja pakuvad rohkem huvi Põhjamaad. Võimalik, et põhjamaise looduse ilu ja kargus pugest hinge tudengiajal kahel suvel Karjalas diplomitöö materjale kogudes. Hobideks on Ulvil olnud ka ikebanade seadmine ja kirjakunst, kuna vanasti tuli koolis palju lõputunnustusi kirjutada, kusjuures seda tehti käsitsi.

Küsimusele, kas õpetajaamet on raske või keerge, vastas ta: „Ma ei saa kuidagi öelda, et see on raske, sest ma lihtsalt ei saaks teha tööd, mis oleks minu jaoks väga raske.“ Tema sõnul on õpetajaamet väga huvitav, see pehmendab ka kõik raskemad küljed.

Kui küsisime Ulvilt tema distantsõppe kogemuste kohta, siis ta ütles, et jäi Võru Gümnaasiumi õpilastega väga rahule. Ulvi väitis kindlalt, et meie kooli õpilastega oli väga hea töötada: ta nägi, kuidas õpilased pingutasid, kuulasid, ei tegeleenud kõrvaliste asjadega. Ulvi jaoks ei tekitanud distantsõpe väga suuri raskusi, kuid ta tõdes, et päevad olid pikemad ning vahel pidi arvutiekraani ees lausa õhtul kella kuueni olema.

Küsisime Ulvilt, kas tal on lisada huvitavaid fakte endast, mis oleks nii meie kooli õpilastele kui ka õpetajatele üllatavad. Saime teada, et ta on läbi sõitnud Tartu maratoni ning et ta on halva orienteerumisoskuse tõttu Meerapallu ära eksinud. Õpetaja kahetseb elus seda, et pole autojuhtimist ja ujumist ära õppinud.

Ulvil on kodus hea kuulaja ja stressimaandaja siami kass Roti-Roti. Ta on kogu elu olnud kassiinimene ning lapsest saati nende „õiguste“ eest võidelnud. Lisaks kassile on päikeseks tema päevas kolmeaastane lapselaps Leo Ilmar – Ulvi naudib igat temaga koos veedetud hetke.



Õpetaja Ulvi värvilised hetked botaanikaaias koos lapselapsega  
Foto: Ulvi Kruusi fotokogu

## KONKURSID

### „KIRJANDUSLIK JALUTUSKÄIK VÖRUS“

KATRINKA JOSEPHINE SAVIMÄGI, 12H

Tartu Ülikooli teaduskooli ja Tartu Ülikooli kultuuriteaduste instituudi eesti kirjanduse ja teatriteaduse osakonna korraldatav kirjandusolümpiaad on üleriigiline üldhariduskoolide 7.–12. klassi kirjandushuvilistele õpilastele loodud võistlus. 10. klassi lõpus otsustasin ühendada meeldiva kasulikuga – 11. klassi praktilise töö ja kirjandusolümpiaadi. Aastal 2020/21 oli olümpiaadi üldteemaks „Koht ja kirjandus“, millest oodati uurimis- või praktilisi töid. Mind kutsuti ka kirjandusolümpiaadi lõppvooru, mis toimus 6. märtsil, koroonatõttu virtuaalselt. Minu töö saavutas vanimas vanusegrupis 1. koha. Ülesannete voores saavutasin 2.–3. koha.



VÖRU, ESTONIA

#### Kirjanduslik jalutuskäik Võrus

Kirjanduslik jalutuskäik Võrus

Teekond on loodud kõigile, kes soovivad midagi uut Võru kirjandusmaailma kohta avastada. Loodan, et naudite!

Jalutuskäigu autor ja tekstide sisselugeja: Katrinka Josephine Savimägi

Droonifoto keskvaljakust: Arvo Meeks, 2020

Map

Free

Start

Jalutuskäigu koostamiseks vajaliku materjali lugemist ja uurimist alustasin juba 2020. aasta suvel. Üks olümpiaadil välja pakutud teemadest oli koostada kirjanduslik jalutuskäik, mille kasuks ma otsustasin. Algul oli plaan otsida luuletusi, müüte ja proosatekste, mis kirjeldaks Võhandu jõge ja Võhandu maratoni marsruudile jäävaid suuremaid asulaid või selle piirkonnaga seotud kirjanikke, kuid materjali polnud piisavalt, seega otsustasin teha jalutuskäigu Võrus, et laiendada oma teadmisi Võru linna ajaloo ja sellega seotud kirjanike kohta.

Praktilise töö koostamisel seadsin eesmärgiks koostada veebikeskkonnas jalutuskäik, mis oleks mitmekülgne nii katkendite kui ka autorite poolt ning mida turistid ja linlased saaksid ise läbida ja nautida. Soovisin lisada jalutuskäiku Võruga seotud kirjanikke nii vanemast põlvkonnast, nt Friedrich Reinhold Kreutzwald ja Artur Adson, kui ka tänapäevaseid, nt Contra ning Olavi Ruitlane. Samuti soovisin tutvustada kirjanikke, kes otseselt Võruga seotud pole, kuid on sellest linnast midagi kirjutanud. Kindel soov oli valida ettelugemiseks nii eesti- kui ka võrukeelseid katkendeid. Kirjanikud ja ettekandmisele tulevad katkendid valisin oma sisetunde põhjal ning paigad, lähtudes vastavatest tekstidest. Eesmärk oli tutvustada oma kodulinna pisut teisest vaatevinklist ning pakkuda uusi elamusi kirjandushuvilistele. Enne lõplikku otsust tegin esialgse nimekirja kirjanikest, kes on seotud Võruga.

Juhendaja ettepanekul küsisin abi ja nõu ka Dr. Fr. R. Kreutzwaldi Memoriaalmuuseumi juhataja Aimi Hollo käest. Lõplik nimekiri koosnes literaatidest, keda juba teadsin, lisandusid veel kirjanikud, kelle loominguiga tutvusin põhjalikult alles praktilist tööd tehes. Lõpuks koostas jalutuskäigu 12 punkti Võru linnas. Praktiline töö valmis 27. jaanuariks, olümpiaadi tähtaeg oli 29. jaanuar 2021. Lõppvoor pidi algul toimuma Tartus, kuid koroonapiirangute tõttu tegi olümpiaadi iga osaline oma koolis Socratic'i keskkonnas, olles samal ajal Zoomi kaudu žüriile nähtav, et vältida sobi tegemist. Vanimas vanusegrupis sai lõppvooru 10 inimest.

Enne voozu toimumist pidi läbi lugema Andrus Kivirähki romaani „Sinine sarvedega loom“, mille kohta oli terve ülesannete plokk. Selliseid plokkide oli neli ning ülesandeid väga eripalgelisi. Pidi analüüsima tekstikatkendeid, luuletusi, täitma

lünki, kuulama taskuhäälingut ning ühes ülesandes kirjutama ka ise haiku:

*taeva valge vatt*

*armastan mölgutada*

*pehmeid mõtteid*

Praktilise töö tegemine ning olümpiaadil osalemine andis mulle palju väärtuslikke kogemusi: õppisin oma aega planeerima; tutvusin süvitsi Võru ajaloo ning kunagise ja praeguse kirjanduseluga. Samuti oli kirjandusolümpiaadi lõppvoorus osalemine ning teiste minuvanuste kirjandushuviliste nägemine – mis siis, et ekraani vahendusel – väga põnev ja kaasakiskuv kogemus.



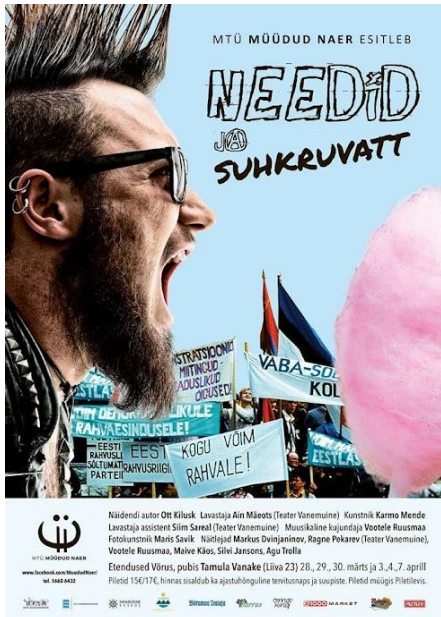


## „TaasPILDIL“

DEILI POST, 12H

20. augustil sai Eesti Vabariigi taasiseseisvumisest 30 aastat, selle tähistamiseks oli võimalik osaleda erinevates Rügikantselise algatatud noorteprojektides. Mina osalesin 4.–12. klassi õpilastele suunatud digitaalsete kollaažide konkursil „TaasPILDIL“. Töö tähtaeg oli 14. mai 2021 ja see pidi vastama järgmistele nõuetele: A3, maastik, 300 dpi, 4960 x 3508 pikslit, PNG-fail.

Mõte keskenduda oma töös Võrule tuli sellest, et olin varem tutvunud sündmustega, mis leidsid Võrus aset 1980ndatel enne taasiseseisvumist. 2019. aastal käisin vaatamas Ain Mäetsa lavastust „Needid ja suhkruvatt“, mis rääkis legendaarsest Võru vabadusvõitlejast ja punkarist Ain Saarest ning mässulistest sündmustest Võrus, millest ei jäänud puutumata ükski võrukas. Siin toimunu põhjal võib lausa väita, et Võru on Eesti vabaduse tagasi võitmise häll. Lisaks tahtsin oma tööga heita pilgu kodulinna ajaloole ja tutvustada seda ülejäänud Eestile.



Etenduse plakat

Suurema osa fotodest leidsin veebiarhiivist ajapaik.ee, mis on MTÜ Eesti Fotopärand ettevõtmine. Arhiivi Võru albumi fotod annavad hea ettekujutuse meie linna erinevatest ilmetest. Huviga vaatasin läbi kõik albumi viis tuhat pilti ja korjasin nende seast välja minu kontseptsiooniga sobivad taasiseseisvumisega seotud fotod. Edasi mõtlesin paigutuse ja info peale, mida tahan oma tööga edasi anda: kajastada Võru ja Ain Saare rolli vabadusvõitluses 80ndatel ning Võrus tegutsenud Vaba-Sõltumatu (Noorte) Kolonni nr. 1 tegemisi.

Digitaalse kollaaži kujundamiseks kasutasin programmi Krita, mille abil lõikasin fotodelt välja sobivad osad, paigutasin need, koloreerisin osaliselt Eesti lipud ja töötlesin plakatit veel mitmel moel.

Kollaažil olev teeviit „Võru 87“ tähistab sündmuste asukohta ja aastat, koopia kutses Vabadussõjas langenute mälestamise üritusele (kollaažil Ain Saare all), mille Ain Saar oli laiali saatnud 1987. aastal, olin saanud etenduselt „Needid ja suhkruvatt“.

Sellest, et ma olen pääsenud konkursil parimate sekka, sain teada alles juuni lõpus meili teel.



Mul vedas, et olin juhuslikult otsustanud igaks juhuks e-posti vaadata, muidu oleksin parimate autasustamisürituse Stenbocki majas maha maganud.

7. juuli varahommikul sõitsin Võrust Tallinna. Kasutades Tallinna kompleksseid ühistranspordi süsteeme jõudsin kuidagi vanalinna, kust juba jalutasin rahulikult kuulsat vanalinna nautides sihtkohta. Üritus toimus Stenbocki maja sisehoovis, kuhu pääsemiseks pidi läbima turvakontrolli. Õhkkond oli ülipidulik, samas ka hubane, taustal mängis elav muusika, istumiseks olid üles seatud aiatoolid ja murule pandud kaltsuvaibad ning rahvast polnud nii väga palju. Tänuüritus algas piduliku kõnega iseseisvusest, Eestist ning tutvustati ka „Iseseisvuse taastamine 30“ projekte. Järjest tehti kokkuvõtte kõigist kolmest konkursist ning jagati parimatele autasud ja tänukirjad: esmalt õpimappide koostajatele teemal „Eesti omariikluse taastamine“, seejärel rahatarkuse e-viktoriini „Olen rahatark“ võitjatele ja kõige viimasena „TaasPILDIL“ kollaažikonkursi parimatele. Tänukirja, „Iseseisvuse taastamine 30“ logoga tumesinise kruusi ja sama logoga magnetiga kuldse rinnamärgi andis igapähele üle peaminister Kaja Kallas isiklikult.

### KUTSE

Suur tänu, et andsid oma panuse Eesti Vabariigi iseseisvuse taastamise 30. aastapäeva tähistamiseks.

Oled väga oodatud õpimappide võistluse „Eesti omariikluse taastamine“, digitaalsete kollaažide konkursi „TaasPILDIL“ ja rahatarkuse e-viktoriini „Olen rahatark“ parimate tänuüritusele **7. juulil kell 13.00** Stenbocki maja hoovis (Rahukohtu 3, Tallinn)

RSVP hiljemalt 5. juulil.

Jaanus Rohumaa  
IST30 toimkonna juht





Tänukiri ja meened

Pärast autasustamist oli võimalik käia gruppides Stenbocki majas ringkäigul, kus tutvustati tööruume, seal toimuvat ja töötavaid inimesi. Kaja Kallas pööras oma ruumis tähelepanu ministritoolile, mis on säilinud oma algsel kujul esimese Eesti Vabariigi ajast. Tooli võiks ju restaureerida või lausa ümber vahetada, kuid istuda samal toolil, samal nahkpadjal, millel on istunud Jaan Tõnisson, on väga eriline tunne, mistõttu jäetakse kõik nii, nagu oli. Ringkäigu järel pakuti sisehoovis suupisteid, kooki, kohvi ja teed. Ülejäänud päeva veetsin Tallinna avastades, sest Eesti kaugema nurga inimesena on pealinnas kõik omaette sündmus, mistõttu tuleb aega ratsionaalselt kasutada.

Tahan tänada oma eesti keele ja kirjanduse õpetaja Vesta Pillet, tänu kellele ma üldse otsustasin konkursil osaleda.

## UPT-D

### NÄITUS „MAALID PEEGELDUSEST“

NETTY KÜNNERPÄ, 12H

Tutvustan enda näitust „Maalid peegeldustest“. Näituse koostas 11. klassis praktilise töö raames ning minu juhendajaks oli Merit Süving. Valisin maalimise ja näituse koostamise

sellepärast, et olen väiksest peale armastanud kunsti. Alustasin kriipsujukude joonistamisega, siis asusin Võru Kunstikoolis õppima ka teisi tehnikaid.

Teadsin juba enne gümnaasiumisse astumist, et teen UPT raames midagi kunstiga seoses. Tegelikult on maalimine minu kõige nõrgem külj ning pean ennast tänaseni pigem joonistajaks, kuid tahtsin endale väljakutset esitada. Valisin maalide teemaks peeglid ja peegeldused, et olukorda enda jaoks veel keerulisemaks teha, kuna baasteadmised selles valdkonnas puudusid. Valmis neli teost: „Ilu on vaataja silmas“, „Portaal“, „Seitse aastat ebaõnne“ ja „Kumb on kumb?“. Lemmikteoseks osutus „Kumb on kumb?“, sest olin tõsiselt üllatunud, kui hästi ma portree maalimisega hakkama sain.



Lemmikteos „Kumb on kumb?“

Näitust aitas korraldada lasteraamatukogu juhataja Helle Laanpere, kellega koos püstitasime näituse Võrumaa Keskraamatukogu lasteosakonna noortekirjanduse alale. Maalid riputasime jõhviga laeplaatide külge. Selle jaoks pidin maalide ülemistesse nurkadesse naaskliga augu tegema, millest jõhv läbi ajada. Näitus oli raamatukogus 24. aprillist kuni 24. augustini. Sain palju positiivset tagasisidet sõpradelt, tuttavatelt, õpetajatelt ning isegi võõrastelt, neid lugesin Võrumaa Keskraamatukogu Facebooki kommentaaridest.

Olen enda praktilise töö lõpptulemusega ülimalt rahul ning tunnen, kuidas see mu enesehinnangut tõstis. Kunstnikuna pole ma end kunagi varem nii hästi tundnud kui pärast oma näituse korraldamist.



Näitus „Maalid peegeldustest“

## HUGO RAUDSAAR JA TÕUTSIMÄE KÜLATÄHETORN

LAURA HÕIMLA, 12H

Tegin uurimistöö Hugo Raudsaarest, kuna olen pärit Raudsaarega samast kohast ning mulle meeldib samuti taevast vaadelda.

Hugo Raudsaar sündis 14. jaanuaril 1923. aastal. Nende peres oli kaheksa last, kõik usinad talutööde tegijad. Pere elas Tõutsimäel, mis asub Listaku külas Võrumaal. Lapsena käis Hugo Raudsaar karjas, nagu tollal maalastel ikka teha tuli. Alghariduse omandas noormees Leevi algkoolis. Matemaatikaõpetaja Ruut Liiv soovitas Hugo vanematel panna poiss reaalseid õppima, kuna selles vallas ta pea lõikas. Edasi läks noormees õppima Võru Progümnaasiumi, mille lõpetas 1942. aastal ning otsustas õpinguid jätkata Tartu Riiklikus Ülikoolis matemaatika-loodusteaduskonnas. Sellesse valdkonda aga ei võetud igal aastal uusi õpilasi vastu ja ta läks Tartu Õpetajate Seminari, mille



lõpetas 1944. aastal. Aasta pärast astus ta TRÜsse, viiendal kursusel hakkas Tartu tähetornis vaatlusi tegema.

1950. aastal lõpetas H. Raudsaar astronoomina ülikooli ja asus tööle Tartu tähetorni, korraldas seal ekskursioone, vaatles tähti, asteroide jm. Ta toimetas peamiselt Petzvali paviljonis, mis asub Tartu tähetornist veidi eemal. Raudsaar oli ka mõni aasta tähetorni astronoomiaringi juhataja ning Tähetorni Kalendri peatoimetaja. Ta on kirjutanud ka kaks raamatut: „Vaadelgem planeete“ ja „Pilk tähistaevale“. Kui 1963. aastal valmis Tõraverre uus observatoorium, kolisid astronoomid sinna ja Tartusse jäi vaatlusi tegema vaid Hugo Raudsaar. Ise nimetas ta end seetõttu „viimaseks mohikaanlaseks“ (väljend tähendab 'viimane mingi inimrühma esindaja' ja tuleneb J. F. Cooperi samanimelise indiaaniromaaniga pealkirjast, 1826). Vaatlusi tegi ta 35 aastat.

1956. aastal kohtas Raudsaar oma tulevast abikaasat Lydia Kitsingut. Nad abiellusid ning neil sündis tütar Heli Raudsaar. Pere elas Tartus tollases Komsomoli tänavas. Mingi aeg avanes neil võimalus elada isegi tähetorni kõrval asuvas Struve majas. Sealt oli Raudsaarel lihtne töö käia.

Raudsaar käis muidugi ka kodukohas Tõutsimäel ja külarahvas oli tähetargast teadlik. Kui ta Võrumaale tuli, oli külarahval talle kuhjaga erinevaid maailmaruumiga seonduvaid küsimusi varuks. Talumees Rudolf Riitsaar mainis Hugole, et ta ehitaks külarahvale koha, kus koos olla ja nende küsimustele vastuseid anda. Raudsaarele see mõte meeldis ning ta hakkas seda külarahva abiga teostama. 1964. aastal alustati puidust vaatetorni ehitamist, mis sai valmis 1965. aastal. See hakkas aga pikapeale lagunema ja 1978. aastal ehitati uus raudbetoonpostidega torn. Tõutsimäele toimetati ka vana heinaküün, mis tehti korda, nii et sai loenguid pidada.

Torni ümbrusesse lasi Hugo paigaldada ka kolm päikesekella – horisontaalse, vertikaalse ja ekvatoriaalse. Need tegi valmis tema sõber Alfred Vaht. Samuti rajas ta Tõutsimäe ümbrusesse ühe ruutkilomeetri suurusele alale Päikesesüsteemi mudeli, kus planeetide kaugused ja suurused on samas mõõtkavas. Seda aitasid tal teostada tütar Heli ja sõber Andres Kuperjanov.

Viimased aastad veetis Raudsaar tütre Heli juures Põlvas, sest temast ei olnud üksi olijat. Ta lahkus meie seast 17. novembril

2006. aastal. Tõutsimäel tegutseb nüüd tütar Heli oma perega. Nad ootavad alati külalisi ja võtavad kõiki soojalt vastu!



Foto: Kriss Oha

## KAITSTUD TÖÖD 2020/2021. ÕA

### UURIMISTÖÖD

- Katmikaladel kasvatatud köögiviljade nitraadisisalduse võrdlus sügisest kevadeni Võru Maksimarketis kaubavaliku näitel
- Isiklik areng rattaspordis
- Hindriku talu lugu
- Hugo Raudsaare kujunemine astronoomiks
- Küülikute kasvu ning arengu vaatlemine ning nende ristamine karvavärvi variatsioonide mitmekesistamiseks

- Võru kauplustes müüdavate mineraalvee liikide päritolu, keemilise koostise ja omaduste võrdlus
- Võru Gümnaasiumi õpilaste distantsõppe kogemused 2020. a kevadel
- Aktiivsus- ja tähelepanuhäirete sümptomite levik Võru Gümnaasiumis ja nende mõju õppimisele
- Võru Gümnaasiumi õpilaste teadlikkus e-ainetest
- Nikotiini toimest inimesele, kättesaadavusest ning tarbimisest Võru Gümnaasiumi täisealiste õpilaste näitel
- Energiasäästmisvõimalused koduses majapidamises
- COVID-19 mõju Võrumaa majutusasutustele 2020. a suveperioodil
- Võru Gümnaasiumi õpilaste töötamise põhjused ja seos õppeedukusega
- Murdmaasusataja energiabilansi analüüs
- Võru Gümnaasiumi õpilaste esinemisärevus ning uurimis- ja praktiliste töödega seotud hirmud ja kogemused
- Vodi pere pärimuslood
- Võrumaa põhikoolide III astme õpetajate teadlikkus autismist ja aktiivsus- ja tähelepanuhäirest
- Obsessiiv-kompulsivse häire sümptomite esinemine gümnaasiumiealiste noorte seas
- Võru Gümnaasiumi õpilaste teadlikkus e-ainetest
- Psühhosomaatiliste sümptomite avaldumine Võru Gümnaasiumi 11. ja 12. klasside noorte seas

### PRAKTILISED TÖÖD

- Ronimisseina ehitus
- Sisedisain 3D-programmidega
- Võrumaa orienteerumispäevaku ettevalmistamine ja korraldamine
- Füüsikaolümpiaadi 2015.-2020. aasta gümnaasiumiastme piirkonnavoorede eksperimentaalülesannete lahendusvideod
- Hõbedast sõlg rahvuslike ornamentidega
- Erumajor August-Richard Uderi mälestused erinevatest aegadest
- Sõmerpalu mõisa avastusraja loomine
- Koera treenimine *agility* treeningvõistlusteks
- Heategevusüritus „Seiklus ratastel – rõõm toob rõõmu“
- Moekollektsioon taaskasutatud materjalidest
- Edwardi ajastust inspireeritud kleit

- Võru Spordikeskuse staadioni kergetõustikurekordite kogumine ja nende esitlusstendi kavandamine
- Installatsioon Koreli oja äärselt prügist
- Kirjanduslik jalutuskäik Võrus
- Pildiseeria „Maalid peegeldustest“
- Käigupõhise strateegiamängu loomine Unity mängumootoris
- Omaloominguliste laulude kogumiku väljaandmine
- Perekonna retseptiraamat
- Õppevideod füüsikas
- Loodusest inspireeritud seinamaaling
- Stirlingi mootori ehitamine ja selle arendamine
- Lühifilm tänapäevasest kadrisantimisest Karula rahvusparkis

## ÕPILASFIRMAD

- Teex – teekuubikud
- Cleaker – jalanõude puhastuskomplekt
- Rääg – taaskasutatavad majapidamislapid
- Pölt – püksirihmad
- MAITSE – magus hummus
- RiidEST – taaskasutatud materjalidest riided ja aksessuaarid
- Kofu – kehakoorigid ja silmapadjad
- Seenix – seeneämber
- ProEggo – proteiinipulbrid
- Pelu – kaardimäng „Jutu-Libesti“

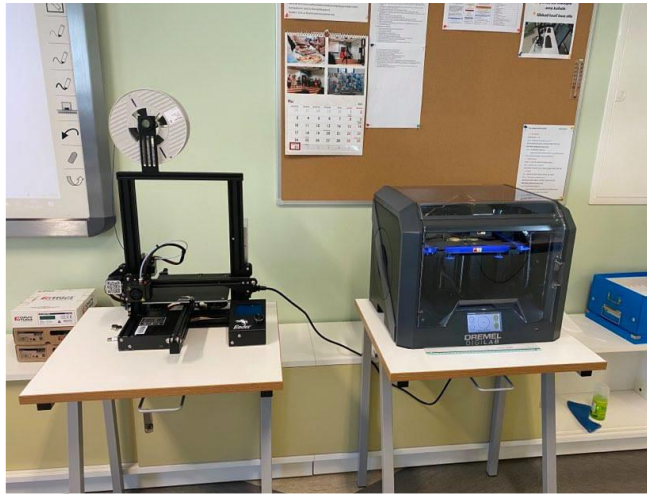
## VALIKAINED

### 3D-MODELLEERIMISE

LENE MERISTE, 12H

Sel aastal valisin viimaseks valikaineks 3D-modelleerimise, mida juhendas Võru Gümnaasiumi IKT-juht Aare Rätsepp, kuna mulle tundus 3D väga huvitav.

Esimesel valikaine päeval tutvusime 3D olemuse ja kasutusvaldkondadega. Tegime tööd Tinkercardis, kus saime modelleerida lihtsamaid objekte. Tinkercardis sai igapäev valmis teha kuus emotikoni, millest sai iga õpilane kaks tükki välja valida ja seejärel 3D-printeris välja trükkida.



Teisel päeval saime Tinkercardis kirja kujundada, valmistada printimiseks ette mudeli Dremelcloudi keskkonnas, otsida erinevatest internetikeskkondadest 3D-mudeleid ning hiljem neid Tinkercardis töödelda. Igaüks sai joonistada paberile vabalt valitud asja ja hiljem selle välja trükkida. Päeva lõpus lahendasime testi.

Kolmandal päeval külastasime Tsentrit. Päev algas sellega, et alustava ettevõtjate konsultant Kaido Mäesalu rääkis meile veidikene õpilasfirmade projektidest. Seejärel läksime ja tutvusime mõne õpilasfirma toodetega, mis on just Tsentri abiga valmistatud. Õpilasfirmade toodanguga tutvustas meid Tsentri arendusspetsialist Ants Hindrek Tiido, kes hiljem näitas meile ka masinat, mis trükkib puutüki peale pildi, masinat, mis lõikab puuplaadi seest välja kikkilipse, ja veel paljusid muid masinaid. Tsentri juhataja Mart Nilson rääkis meile 3D-skannimisest, seejärel tuli arendusspetsialist Tauno Erik oma skaneerimismasinaga ja kes tahtis, sai selle abil oma näo skannida. Edasi rääkis meile jällegi Kaido Mäesalu, nüüd juba 3D-skaneerimisest ja -modelleerimisest. Tsentri külastuspäeva võttis kokku jalutuskäik Võrumaa kutsehariduskeskusesse, kus tegi meile väikese tuuri arendusjuht Jörgen Dobris. Peale seda läksime tagasi koolimajja, kus saime ka ise proovida üksteist skaneerida.

Neljandal päeval tegime harjutusi, proovides taastada arheoloogiliste kujundite puuduvaid detaile. Lisaks vaatasime üle kolmapäeval tehtud testi tulemused. Päeva lõpus tutvusime 3D-modelleerimise programmiga SolidEdge, kus alustasime linnumaja valmistamist juhendi abil.

Viiel päeval sai igaüks kujundada oma lemmikobjekti ja selle hiljem Terasse laadida, selleks et lasta see 3D-printeris välja trükkida. Jätkus ka linnumaja lõpetamise protsess.

Minu jaoks oli kursuse juures kõige huvitavam see, et saime kujundada Tinkercardis erinevaid objekte ja need siis hiljem ka välja printida. Kõige raskemaks valikaine juures oli linnumaja valmistamine, kuna töö oli väga mahukas ja üsna keeruline. Soovitan antud kursust siiski pigem poistele, aga kindlasti ka tüdrukutele, kes on 3D-modelleerimisest huvitatud.

Kursus oli õpetlik, kuna selle käigus õppisin elementaarseid teadmisi 3D olemusest ja kasutusvaldkondadest ning tutvusin erinevate keskkondadega, kus sai 3D-modelleerimist teostada.





## TALVINE LIIKUMINE JA ÜLEELAMINE METSAS

ANITA LAANEJÕE, 12L

Loodusesõbrana valisin võimaluse omandada metsas üleelamiseks vajalikke teadmisi. Kõigepealt võtsime Võrumaa malevast sõjaväesuusad, need pidime enda suuruseks reguleerima. Vajalikud toimetused tehtud, suundusime loodusesse, minnes läbi metsade, üle ojade. Pärast pikka teekonda jõudsimme oma esimesse ööbimispaika.



Valikaine grupp. Foto: Helen Korol

Alustasime paarikaupa lõkkepuude otsimise ja lõkke tegemisega ning jätkasime käepärastest metsamaterjalidest magamisaseme ehitamist. Kaitseliidust saime lisaks suuskadele telkmantli, mille sobitasime katuseks, et kaitsta end öösel sadava lume eest. Voodid valmis, lõke üleval, tegi igaüks endale 24h toidupakist õhtusöögi – vee saime jõest, seda soojendasime katelokis. Öösel pidi igaüks oma lõket „toitma“, et soojem oleks.

Ärkasime varavalges, et süüa hommikust. Seejärel pakkisime asjad kokku ja asusime teele. Liikuisime läbi metsade ja mööda teid. Lõunaks jõudsimme järjekordsesse laagripaika Sänna lähedal. Sõime kõhud täis ja alustasime iglude ehitamist, millele kulus umbes 5,5 h. Õhtul saime koos õhtusööki ja lõket nautida.

Väsimus kontides, läksime oma kätega valmistatud igludesse magama.



Õhtusöögitoomikond. Foto: Ede Pähn



Iglu meisterdas Olev Piirisild. Foto: Ede Pähn

Teisel hommikul sõime matka viimase toidukorra, kaitseväge auto tuli meile järele ja sõitsime sellega Võrru tagasi.

Matkal saime vajalikke teadmisi: kuidas metsas toitu leida, magamisaset teha, iglut valmistada, kaardi järgi sihtkohta jõuda ja metsas häda korral ellu jääda. Õppisime, kuidas hoida oma varustust, varuda lõkkematerjali ning jagada sööki nii, et kõike ei sööks ühe õhtuga ära. Suurim õppetund oli ehk see, et saime veel rohkem aru, kui armas on ikka oma kodu ja voodi.

See matk oli kindlasti mugavustsoonest ja tsivilisatsioonist väljas olemine, saime läbi elada kogemusi, mida tuleb ette väga harva, kui sedagi. Ma olen oma valikuga väga rahul. Loodan, et teistele ka meeldis see seiklus ühel või teisel moel. Igaüks õppis matka käigus midagi uut ja sai kogemusi, mis niipea ei unune.

Meiega jagasid oma tarkusi juhendajad Ede Pähn ja Võrumaa maleva noorteinstruktor Jaanus Tammesoo.

## LIIKUMINE JA ÜLEELAMINE METSAS

DEILI POST, 12H

„ETTEVALMISTUS“

Enne kursusele minekut olin ma küll jalutanud mööda RMK matkaradu ja käinud paar korda RMK aladel telkimas, kuid mul puudus tõeline matka- ja metsas ellu jäämise kogemus. Valisingi valikaine eesmärgiga kogeda midagi uut. Pealegi, olles küll linnavurle, on mulle looduses viibimine alati sümptatiseerinud.

Enne kursuse algust saime nimekirja asjadest, mida meil on vaja. Osa neist sain poodidest, teised jällegi valmistasin ise kodus ja matkakoti laenasin õpetaja Ede Pähnalt.

Valikainete nädalal oli kaks esimest päeva vaba. Alguses arvasin ma, et kolmandal päeval on teooria õppimine ja alles neljandal läheme õpitud praktiseerima. Kuid teisipäeva õhtul avastasin, et kolmapäeva hommikul on juba vaja olla koolimaja hoovis ja valmis matkaks. Sellest hetkest alates kulus ülejäänud õhtu nimekirja järgi asjade välja otsimiseks ja nende pakkimiseks. Umbes kella üheks öösel said ettevalmistused tehtud, heitsin magama ja juba kell 6:30 ärkasin, et rahulikult kohvi ja hommikusöögiga päev sisse juhatada.

1. PÄEV

Sääsevõrguga müts pähe ja matkakott selga. Mõttes kõlas Apelsini „seljakotid selga, maha jäänud sumadan“. Astusin koduuksest välja ja jalutasin läbi linna kella 8:30-ks kooli. Seal andsin oma telefoni ja koduvõtme valvelauda, siis tegid kõik osalejad kohapeal Covid-19 kiirtesti, mis oli kõigil negatiivne – saime kursusega alustada.

Kooli hoovi sõitis sõjaväveok, meile jagati katelok koos priimuse ja piiritusega, telkmantel ja söögiks anti kaasa militaarpakid. Koos Ede Pähnaga viisid seda kursust veel läbi kaks kaitseliitlast: Jaanus Tammesoo ja Kaimar Ploom.

Olin kursusel ainuke tüdruk ja üheteistkümnendik, kuid see ei heidutanud mind. Kui kõik asjad olid korralikult ära pakitud, istusime veoki kasti ja kilekardin tõmmati ette.

Pärast paarkümmend minutit teadmatuses ja pimeduses istumist pandi meid metsas maha (koos Edega) ja pidime kaardi järgi aru saama, kus me oleme – saime oma asukohaks kuskil Rõuge lähedal. Lõpliku sihtkohta jõudmiseks pidime läbima väiksemad peatuspunktid, mis anti meile ette koordinaatidena, mis me seejärel kaardile märkisime. Matkasime mööda metsavahelisi kruusateid, ületades maanteesid, läbides metsi ja raielanke ning enne sihtkohta jõudmist läbisime ka, jalanõud näpus, oja.

Meie laagriplats oli Säna lähedal asuval kaitseväe territooriumil. Seal räägiti läbi reeglid, jagati õpetusi ning anti ette päevakava. Peale meie olid metsas ka sääsed, kes tegid kursuse jooksul oma kohalolu väga märgatavaks.

Esimese ülesandena tööme lähedal olevast ojast vett ja valmistasin endale priimuse peal (militaarpakist) lõunasöögi ja keetsime joogivett. Nõuanne: priimust kasutades tuleb enne piirituse juurde valamist veenduda, et leek oleks kutsunud, muidu võib ettevõtmine kurvalt lõppeda. Kolme päeva jooksul käisin peale igat toidukorda katelokki pesemas. Sain teada, et looduses saab kasutada nõudepesuvahendi asemel liiva või sütt.

Peale lõunasööki tutvustati meile erinevaid variante telkmantlitest tehtud varjualustest: tavaline kolmnurkkatus, avatud küljega katus ja pikematele diagonaals katus. Seejärel tegi igaüks endale selleks ööks sobivasse kohta ja endale sobivat tüüpi magamiskoha. Alguses tahtsin ma endale teha tavalise kolmnurkse, lootes, et see hoiab sääsed eemal, kuid kartes, et lae lähedus võib tekitada klaustrofoobiat, otsustasin hoopis avatud külje kasuks. Kohaks valisin samblaga kaetud pinnase, mis pehmendas küljealust.

Järgmiseks õppisime sel päeval valmistama põhjaõnge, mis on mõeldud passiivseks kalapüügiks. Vihmausside otsimiseks valmistasin endale kaevetoki, mille üks ots on terav

kobestamiseks ja teine ots lapik kaevamiseks. Korjasime lähedal olevalt märgalalt 2-3 vihmaussi. Sõitsime veoki kasti lähima jõeni ja viskasime põhjaõnge konksudega otsa vette ja teise kinnitasime pulgaga tugevasti maasse.

Laagriplatsile tagasi jõudes süütasime lõkke, kasutades tulepulka, igaüks harjutas enne oma kasetohtu peal. Lõkkel valmis õhtusöök ja kui kõhud täis, järgnes enesehügieen.

Metsas saab ennast puhtana hoida mitmel viisil: kasutades veekogusid või puitsides ennast veega täidetud pudeliga. Me asusime oja lähedal ja kuna ilm oli juba soojem, saime ennast igal õhtul korralikult värskendada. Päikese loojudes istusime lõkke ümber ja vahetasime päevamuljeid ja arutlesime niisama erinevatel teemadel. Lõkke kustudes läks igaüks oma varju alla magamiskotti. Kodus ömmeldud sääsevõrguga mütsist oli öösel väga kasu: pääsesin vähemalt sääsehammustustest, kuid nende pinin koos teiste metsahelidega saatis mind ja teisi läbi öö. Ärkasin mitu korda üles külmavärinate peale, kuid vajusin kohe uuesti unne. Alles hiljem kodus panin kaks asja kokku – mu keha oli proovinud mulle märku anda, et külm on.



Minu esimese öö magamisase

## 2. PÄEV

Järgmine päev algas äratusega kell 7:00. Käisime esimese asjana jõe ääres põhjaõngi välja võtmas, kahjuks ei olnud kellelgi

näkanud. Tagasi laagriplatsil, töin ojast vett ja valmistasin endale priimuse peal hommikusöögi, marjamüslit. Eelmisel õhtul oli meile teoreetiliselt õpetatud, kuidas valmistada erinevaid saage. Peale hommikusöögi valmistasin paariks endale sae. Selleks kasutati saetera, korralikku pajuoksa ja traati. Painutamiseks aurutati pajuoksa lõkke kohal ja suruti vastu puud. Kui oks oli saavutanud soovitud kuju, tehti otstesse sisselõiked, mille vahele pandi saetera, mis kinnitati traadiga. Käbedamad ja oskuslikumad valmistasid ka kirve.

Päevakava järgmise osana oli vaja valmistada endale varjualune/onn, mida saab kasutada ka külmemate ilmade puhul, ehk magamisase, mis on maast kõrgemal. Külmemate ilmade puhul ehitatakse kahe onni vahele ka palklõke, mis annab läbi öö sooja. Leidsime oma paarilise sobiva platsi, planeerisime onnikohad ja hakkasime kumbki oma onni ehitama. Kõigepealt ladusin palgid maha, nii et magamisase oleks mugavalt lai ja pikk. Materjalide saamiseks võtsin mõned paarimeetrised puud maha, kuid okste maha raiumine oli tüütu ja aega nõudev. Otsustasin paika panna neli lühemat palki vertikaalselt asemega, siis selle peale risti neli pikemat palki, mille vahele laotasin lehtedega pikki oksid.

Järgmisena ehitasin katuseosa. Panin n-ö voodiavapoolsesse otsa nabakõrgused palgid püsti ja oksakohtadele toetasin katuse osad. Kinnitasin need pajukooreribasid nõörina kasutades ja lisasin telkmantli katusetoe peale ning kinnitasin ja pingutasin ka selle. Onni ehitamine võttis 4-5 tundi, vahepeal lõunatamine šašlõkiga, millele järgnes külalisesineja loeng evakuatsiooniolukorras vajalikest asjadest.

Nende kõigi tegevuste saatel hakkas päev õhtusse jõudma, õhtusöögi valmistamiseks juhendajate ehitatud lee- ehk koldeaugus. Leeaugu valmistamiseks kaevatakse auk, kaetakse see kividega ja seejärel põletatakse seal paar tundi lõket. Tegime fooliumist toidupakid kartuli, kana, porgandi, sibula ja maitseainetega. Leeaugust tõsteti söed välja, kaeti kivid värskete lehtedega, nende peale asetati toidupakid, mis kaeti omakorda värskete lehtedega. Selle peale kuhjati kihina äärmised kivid, muld, söed ja uuesti muld. Kuni toit küpses, õpetati meid kaardil militaarkoordinaatide järgi punkte määrama, millest kaks pidime seejärel paariks läbi käima. Leeaugus valminud õhtusöök viis peale toimekat päeva keele alla.



Teisel õhtul oli vesi natuke soojem ja peale õhtust ojas värskendamist istuti taas lõkke ääres, kuid seekord kauem, sest mäletades eelmise õhtu sääserünnakut, ei tundunud magamine nii meelitatav. Kuulsime ööpimeduses eemal sokku häälitsemas. Lisaks lõbustasime ennast kella 1 paiku toki otsas leiva grillimisega, samal ajal taskulampidega jälgides, et see ära ei kõrbeks. Lõpuks tuli ikkagi uni peale ja igauks läks enda chitatud onni magama. Sel õhtul tuli mul uni kiiremini, sest tegus päev oli ära väsitanud ja olin sääskedega juba harjunud.



Teise öö magamisase (minu oma paremal, käterätikuga)

### 3. PÄEV

Viimase päeva hommikul oli äratus taas 7:00 paiku, kuid seekord äratati igauht eraldi. Alguses jäi mulle lausa mulje, nagu oleksin sisse maganud. Kiiruga panin väliriided selga (midagi soojem, sest hommikul oli külm) ja kuna oli viimane päev, pakkisin asjad, lammutasin oma onni ja koristasin. Pärast seda tegin endale hommikusööögiks šokolaadimüslit.

Järgmisena suundusime lähedal olevale lasketiiru alale, kus me harjutasime M16-ga laskmist. Lamamiseks seadsime maha matid ja kaugemale panime sihtmärgid. Korraga lasi neli inimest ja igauks sai korraga 20 lasku, siis oli vahetus ja laeti salve. Mul ei tulnud algul nii hästi välja, kuid viimased lasud tabasid isegi märklauda.

Viimane kursuse osa oli sepikojas. Enne lahkumist vaatasime laagriplatsi üle. Laadisime kotid ja iseenda veoki kasti ning rappusime seal mõnda aega. Esimese asjana näitas sepp ette naela tegemise ja tahtjad said ka ise proovida. Valmistasin ka endale naela, algus läks hästi, kuid viimane naelapea löök läks natuke mööda ja valmis hoopis nagi. Pean nentima, et sepatööks on vaja käte jõudu, sepavasari on raske ja löögid peavad olema tugevad. Kui naelad tahtjatel sepistatud, valmistas sepp meie silme all umbes poole tunniga noa, mis murtud-tiku-meetodil kingiti ühele õpilasele mälestuseks.

Kolm päeva kestnud kursus lõppes koolimajja sõiduga. Veoki kasti loksudes tuli väsimusest uni peale ja kui kasti aknas paistis Võru linn, magasid suurem osa ellujääjaid magusasti. Koolimajja jõudmine oli nagu tsivilisatsiooni naasmine. Alles nüüd sain aru, et kolm päeva lõkke ääres oli nii minu kui ka mu riide külge jätnud iseäraliku lõhna. Enne koju saamist sõime koolilõunat ja kirjutasime tagasiside, enne muidugi saime pesta SEEBIGA käsi ja see tõi naeratuse näole. Kuigi sääsed olid jäänud metsa, oli isegi koolimajas neid veel kõrvus kuulda.

Tagasi vaadates polnudki kogu kursus nii hull, kui esmalt tundus, ning koju jõudes tekkis lausa väike igatsus tagasi metsa saada. Lisaks avastasid endalegi üllatuseks, et keedetud puhas jõe -või ojavesi on täiesti normaalse maitsega, ainult natuke puru on sees. Plaanin tulevikus kindlasti rohkem metsas matkata ja ööbida, kasutades seejuures kursusel saadud teadmisi. Mul on väga hea meel, et valisin kolmanda perioodi valikainena metsas liikumise ja ellujäämise. Lisaks on mul hea meel, et olenemata raskustest ei andnud ma alla, vaid otsustasin ennast ületada, sest saadud teadmised ja mälestused jäävad minuga alati kaasa.

## ARGIMAAGIA

ANETT LAIDVER, 12L

Sellel aastal oli minu valikkursuste eelistuste hulgas kursus „Argimaagia“, mille viis läbi ettevõtja, fotograaf ja pereema Grethe Rõõm. Olin varem tema tegemisi sotsiaalmeedias näinud ja mulle tundus, et tema juhendamisel on väga hea võimalus märgata rohkem kui tavaks.

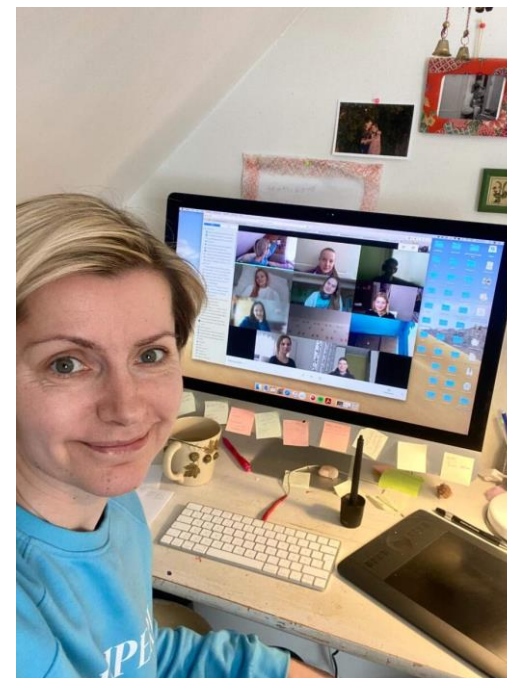
Väga meeldiv oli selle nädala plaan: videokohtumised algasid mõnel päeval hommikuti ning oli kohtumisi, kui suhtlesime

alates lõunast. Selline õppetöö korraldus oli minu arvates juhendajal kavalasti välja mõeldud, sest kursuse üks teema oli ajaplaneerimisest, et igapäevased tegevused ei muutuks rutiiniks. Kuigi kohtumised ei veninud pikaks, olid need sisukad ning panid vaatama asjadele ja igapäevastele tegemistele uue pilguga.

Esimesel päeval tutvusime üksteisega ja saime rohkem aimu, mis meid ees ootab. Päevad nägid välja sarnased, aga teisest küljest jällegi väga mitmekülgsed. Üldplaanis tegime iga päev ülesandeid ja suhtlesime palju. Põhjus, miks teooria kuulmist oli väga vähe, oligi see, et saaksime ise rääkida.

Läbivad teemad olid mina ise, inspiratsioon ja motivatsioon, eesmärgid ja nende täitmine. Tegime iseseisvaid ja grupitöid, et tekiks teadmine, mida saab ise oma elu jaoks teha. Üks huvitav ülesanne oli Belbini test, selle abil saab teada, milline isiksus oled sa meeskonnatöös ning millised märksõnad sind kirjeldavad.

Võtsin sellelt kursusest kaasa mitu praktilist ja lihtsalt kasutatavat nippi, mida saan edaspidi oma elu teadlikuks loomiseks kasutada. Soovitan seda valikainet kõigile, kes tunnevad, et tahaks ise olla oma elu juht.



## LABORATOORSED TÖÖD JA MIKROSKOPIA ALUSED

MERILIN HÜTSI, 12H

Teisel perioodil valisin kursuse „Laboratoorsed tööd ja mikroskoopia alused“, mida juhendas bioloogiaõpetaja Marika Karden-Raud. Valisin just selle aine, sest mikroskoopia on üks bioloogia teemadest, mis mulle kõige rohkem huvi pakub.

Seoses koroonaviiruse suurema leviku ja koolide distantsõppele saatmisega jaotati valikained osalejate kahte rühma, et tagada hajutatust. Rühmadel algasid päevad hommikul erinevatel aegadel – nädalal tuld vaheldumisi kooli kella poole üheksaks või üheksaks, seetõttu lõppes varem alustajatel päev kell kaks, teistel pool kolm. Töö toimus kahes klassis – ühes tegeleti makro-, teises mikrobioloogiaga.

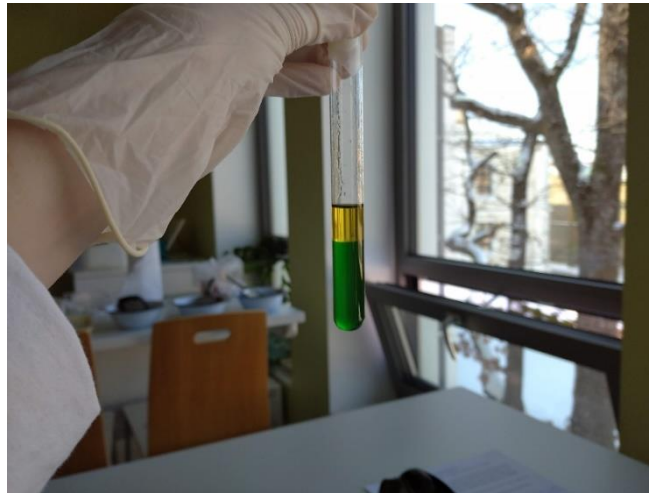
Esimese päeva hommikul saime ülevaate makrobioloogiast, seejärel alustasime Click & Grow Smart Gardeni nutikooliaia rajamist. Tegemist on nutika lillepotiga, mille eesmärgiks on võimalikult lihtsalt ja naturaalselt aidata kasvatada taimi, mille jaoks on olemas taimekapslid (need sisaldavad turvast ja kindla taimseemneid). Peale seda võrdlesime taimede vegetatiivseid organeid neid lahti lõigates ja lähemalt uurides. Seejärel alustasime katsega – vaja oli idanema panna seemned ning nädala jooksul tuli jälgida toimuvaid muutusi. Peale lõunat tutvusime mikroskoopiaga, alustasime ka mikroskoobiga töötamist – uurisime paberite mikrostruktuuri ja trükivärvi, ka nõelateravikku.

Teispäeval alustasime päeva mikroskoopiaga ning hakkasime harjutama ajutiste preparaatide valmistamist. Nende tegemisel võrdlesime tekstiilitükke, vaatlesime sibula epidermise rakke ning kuivanud sibulasoomuste rakkude kristalle. Makroskoopiaga tegeledes panime nädalaks vaatluse alla puuoksad, et jälgida nende pungade puhkeseisundi katkemist. Seejärel tegime katseid oma nägemisega – määrasime täpsust ja katsetasime silmapetet. Saime õppida ka sõrmede papillaarmustri ehk sõrmejälgede võtmist ja võrdlemist.

Kolmapäeval tegime jooditeste – otsisime erinevatest toiduainetest tärklisi ja määrasime selle sisaldust joodilahuste

abil. Mikroskoopidega töötades uurisime paberitestide abil lipiidide sisaldust neis. Seejärel alustasime preparaatide valmistamisel raskustaseme töstmisega: uurisime purni kivirakke ja ka kromoplastide mitmekesisust.

Neljapäeval ja reedel käisid rühmad eraldi koolis – kuna mina olin teises rühmas, läksin neljapäeval kooli ja sain selle arvelt reedel kodus iseseisvat tööd teha. Neljapäeval toimetasime terve päeva mikroskoopia klassis ja alustasime keerulisemate, aga ka väga huvitavate katsetega. Hommikul tegelesime lehepigmentide eraldamisega. Kuna katses oli vaja kasutada tähelepanu ja ettevaatust nõudvaid aineid, oli katsekäigu jälgimine väga huvitav. Lõunast jälgisime pärmitaigna kerkimist, õppisime selle protsessi ja põhjuseid ning võrdlesime ka press- ja kuivpärmi käärimisvõime protsesse.



Lehepigmentide eraldamise lõpptulemus

„Laboratoorsed tööd ja mikroskoopia alused“ on valikaine, mida ma soovitan kõigile, kes on vähegi bioloogiast huvitatud. Minu kirjeldatud tööprotsessid võivad igavad tunduda, kuid on tegelikult väga huvitavad, eriti viimase päeva tööd. Ütlen, et ei olnud ühtegi päeva, kui mul oleks olnud igav või ma ei pannud tähele – kõik teemad on väga huvitavad ja kuna see on praktiline aine, saab kogu aeg olla tegevuses.

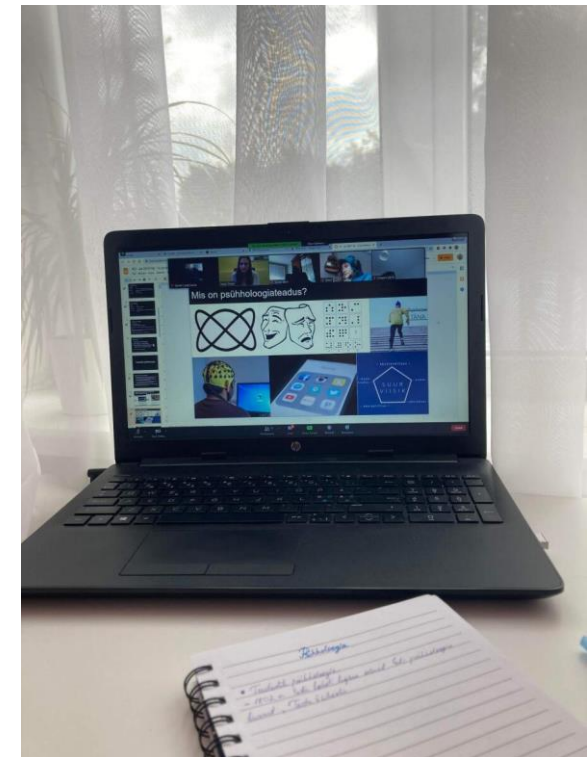
## PSÜHHOLOOGIA

GERTEL LISETT LAINE, 12L

Valisin sel õppeaastal teiseks valikaineks psühholoogia, kuna psühholoogia on alati mind huvitanud ning nüüd sain hea võimaluse ise seda õppida. Kursust juhendas õpilasnõustaja Kadri Treial.

Esimesel päeval tutvusime üldiselt psühholoogiaga ning tegime esimese katse: Kadri läks tänavale ning teretas võõraid inimesi ja meie pidime jälgima, kuidas nad reageerivad. Seejärel arutasime gruppides katse tulemusi. Ülejäänud päeva süvenesime rohkem bioloogilisse psühholoogiasse.

Iga päev saime töötada gruppides ning omavahel palju suhelda, vaatamata sellele, et oli distantsõpe. Saime mängida Kahooti ning analüüsida erinevaid juhtumeid, mis tegi valikaine eriti põnevaks. Soovitan seda valikainet kõigile – väga tore kogemus.





## RAHATARKUS

KRISTIINA LAND, 12L

Kui oli kätte jõudnud aeg, mil avaldati valikkursuste tabel, hakkasin mõtlema, millised kursused oleksid mulle sel korral kõige kasulikumad ja mis mind viiksid elus edasi. Just „Rahatarkuse“ kursus oli see, mis mind tõmbas, sest pean oluliseks omada häid rahaga seotud teadmisi.

Mida üldse tähendab sõna „rahatarkus“? See on ilus eestikeelne vaste sõnale „finantskirjaoskus“. Rahatarkus tähendab hoiakuid, teadmisi ja oskusi, mille abil oma rahaasjades tarku valikuid teha. Rahatark inimene mõistab, et ainult tema ise vastutab oma finantsilise käekäigu eest. Ilmtingimata ei ole finantsiliselt edukas inimene see, kellel on palju raha, vaid kõik sõltub sellest, kui hästi suudetakse rahaasjadega kursis olla, osatakse luua endale edasipürgivaid eesmärke ning mis kõige tähtsam, ei elata palgapäevast palgapäevani.

Valikaine koosnes videoloengutest, milles seletati üksipulgi kõik teemad läbi, praktiline iseseisev töö moodustas rohkem kui poole kursuse mahust ja loengute vahel sai kuulata kogemuslugusid, kus mitmed inimesed jagasid nippe, kuidas nemad oma elus on rahalisi otsuseid langetanud ning mis ebaõnnestumisi neil ette on tulnud.

Mind köitsid kõige enam Jaak Soosaare, tuntud investori ja ettevõtja lood. Kindlasti sooviksin ka kunagi tema teose „Rikkaks saamise õpik“ läbi lugeda. Kursuse läbinud õpilased koostasid endale igakuise eelarve, seadsid tulevikuks kindlaid eesmärke ning löid endale hädaabifondi. Kõige enam meeldis mulle selle kursuse õpetaja Anu Olvik, kes oli minu töödest vaimustunud ning ütles, et kui tulevikus sooviksin nõu saada, siis võtaksin temaga ühendust.

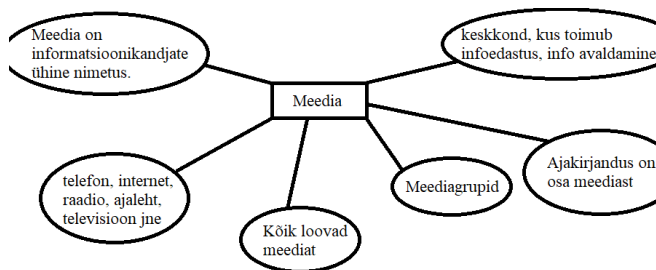
Pea mainima, et olin ennast paljude teemadega, mida seal käsitleti, juba üsna kurssi viinud, aga sain kindlasti ka uut ja põnevat informatsiooni juurde.

## MEEDIAÕPE

REMO OJASOO, 12L

Läbisin hiljuti meediaõppe, mida juhendas Jaan Olmaru, ja see oli väga huvitav. Kuna soovisin rohkem teada saada sõna „meedia“ sisust, tundus see mulle kõige parema valikuna. Juhendajal oli ikka plaanis meid klassis õpetada, aga koroonatõttu pidime töötama distantsilt.

Päev kestis umbes kuus tundi ja nägi tavaliselt välja selline, et arutlesime mingi teema üle, nagu näiteks massimeedia, kus rääkisime erinevatest ajalehtedest, raadiokanalitest, telesaadetest jne. Arutasime kõik koos selle üle. Kui teema oli selgitatud, pidime vahepeal täitma ka põnevaid ülesandeid, näiteks artikli pealkirjastamine ja mõistekaardi koostamine. Pealkiri peab olema kutsuv ning hästi sõnastatud.



Rääkisime Ekspress ja Postimees Grupist, mis ajalehed, raadio- ja telekanalid nendele kuuluvad. Arutasime meie grupi meedia tarbimist ning sellest jäi kõlama, et enamik meie seast eelistab lugeda Postimeest. Meile tutvustati eetikakoodeksit, mis on normide ja väärtuste kogumik, mis on toeks teatud moraaliprobleemide lahendamisel ja õigete käitumisviiside valikul. Mulle meeldis eriti õppida uudise kirjutamist. Selgus, et uudis kirjutatakse minevikus, teemast ei tohi kõrvale kalduda ja autor ei tohi kuidagi lasta välja paista oma arvamusel, ning paljust muust.

Meil käisid ka külalisesinejad: ajakirjanik ja saatejuht Mirko Ojakivi; ajakirjanik ja ajalehe Tartu Postimees peatoimetaja Rannar Raba; ajakirjanik, Postimehe vanemtoimetaja ja Tartu Ülikooli ajakirjanduse ja kommunikatsiooni instituudi õppejõud

Priit Pullerits. Nad tutvustasid oma tööd ning rääkisid oma elust. Väga tore oli kuulata, kuidas nad juba väiksesena mõtlesid meediaga tegelema hakata.

Kõik meediaõppes osalejad pidid valikaine läbimiseks kirjutama uudise, mis vahendab päris sündmust. Uudise kirjutamine andis kõigile ajakirjanikuelu kogemuse. Kogemus oli tore, aga ka pingeline, kuna pidime rääkima võõraste inimestega. Mõtlesin küll, kuidas ajakirjanikud sellise tööga hakkama saavad.

Lisan oma „õpipoisitöö“, mille esialgne variant nägi välja selline:

### Korterimaja elanikud on mures hoovi sõidutee pärast

Paju 20 korterelamu hoovi sõidutee on halvas korras ja selle parandamiseks pole mitte midagi ette võetud.

Korterimaja elanike sõnul on majaesine tee juba aastaid halvas korras olnud, aga neil on lootust, et olukord paraneb, kuna hiljuti valiti uus majaühistu juhatus.

„Korteri majaesine on nii auklik, et autoga on võimatu maja ette pääseda,“ ütles korter 35 elanik Moonika Tamra. „Peangi sellepärast parkima auto korterimajast kaugele.“

Tänu Korteri elanike suurele survele sunniti eelmisel majaühistu esimehel koosolek korraldada, kus nõuti vastuseid sellel teemal ning valiti uus majaühistu juhatus.

Moonika rääkis, et pimedas jalgsi kõndides peab ta olema väga ettevaatlik, et ei kukuks. Ta lisis, et tema naabrinaine juba kukkus ühel hommikul ja vigastas jalga.

„Ma loodan, et uus majaühistu juhatus võtab midagi selle teega ette,“ ütles Moonika. „Eelmine majaühistu juhatus ei teinud küll mingeid parandusi, ega kutsunud isegi kokku koosolekuid, kus saaks nendest probleemidest rääkida.“

Uue majaühistu liige Kristjan ütles, et on teadlik kõikidest probleemidest, aga parandusi on teha palju ning selleks kulub veel palju aega.

„Kuna maja esise alt on vananenud torustik pole mõtet veel paigutada uut teekatet,“ sõnas Kristjan. „Kui torustik on uuendatud, siis on muidugi plaanis parkla ja majaesine sõidutee korda teha ning ka parklad laiendada.“

## EDUKA ELU ALUSED

KERLI TUULIK, endine õpilane

E-valikaine „Eduka elu alused“ toimus iga päev netikeskkonnas Changemakers.ee. Kursusele juurdepääsemiseks pidime tegema endale keskkonda konto ja siis avanesid ülesanded ja videoloengud. Kõik olid korruga saadavad ja iga päeva maht oli umbes seitse 60-minutilist tundi.

Valikaine läbiviijad olid Erkki Kubber ja Merili Ginter, kes tegid videod väga eluliseks omaenda elust võetud näidetega ja tänu sellele oli huvitav kuulata. Juhendajad olid videod ette ära filminud, need olid keskkonnas juba üleval, seega saime omas tempos töötada.

Iga teema alguses olid sissejuhatavad klipid, et kaasa võimelda või nii-öelda mediteerida ja seeläbi ennast töömeeleollu viia. Kursus oli tohutult arendav ja isegi lõbus, saime panna paika oma eesmärgid, nagu näiteks oma *bucket list*’i, või vastata visiooniküsimustele, mis olid näiteks: „Milliseid kohti sooviksid maailmas külastada?“; „Millises majas või korteris sooviksid sa elada?“ ja „Mis inimesed saavad sind aidata sinna, kuhu minna soovid?“, ja selle kohta tagasisidet saada.

Kursuse lõpus pidime tegema oma teadmiste kokkuvõtte slaidiesitlusena ning selle üles filmima ja ise juurde rääkima.

Eduka elu saladusteks on kindlasti hea aja planeerimise oskus, tahe ennast arendada ja olla inimeste seas, kes sind arendavad ja motiveerivad. Inimene, kes on edukas, töötab selle nimel ja ei oota, et edukus niisama kätte langeks või lotopiletist tuleks. Igaühe jaoks on edukusel oma tähendus: mõne jaoks raha ja materiaalsus, mõne jaoks tervislik eluviis, head suhted pere ja sõpradega, aga, nagu ka meie õppisime, siis on kõik see ühel tõeliselt edukal inimesel tasakaalus. Tegime enda *wheel of life*’i ehk eluratta, kuhu märkisime kaheksa olulist valdkonda elus ja 10 palli skaalal hindasime, kuidas on meil nende asjadega lood.

Kursusel rääkisime ka SMARTER eesmärkidest, need aitavad panna paika tulevikuplaane ja neid ka täide viia, soovitati panna oma eesmärgid ja asjad, mis on vaja saavutada või ära teha, kohe kuskile silmaga nähtavasse kohta, et need ei ununeks, ja kui

tehtud on, siis saab kohe maha tõmmata ja järgmise asja juurde asuda.

S – *specific*

M – *measurable*

A – *attainable/assainable*

R – *realistic*

T – *time-bound*

E – *exciting*

R – *reviewed*

Rääkisime ka sellest, miks eesmärgid ei seata. Põhjuseid on tegelikult palju erinevaid, aga need, mis meelde jäid, olid järgmised:

- ei taheta endas pettuda, teisi alt vedada;
- teised meie ümber ei sea eesmärgid;
- ollakse laisad, tahetakse kohe tulemusi;
- ei osata seda teha.

Tegime juttu ka PERMA mudelist, mis on nii-öelda heaolu mudel, mille on loonud professor Martin Seligman, kes on palju kirjutanud positiivsest psühholoogiast. Kui pöörata rohkem tähelepanu viiele heaolu elemendile, peaksime suutma elada paremat ja täisväärtuslikumat elu. Sõna PERMA tuleneb nende heaolu elementide esitähedest inglise keeles.

P – *positive emotions*

E – *engagement*

R – *relationships*

M – *meaningful*

A – *accomplishments*

### Otulisemad ideed

1. Bucket list
2. Uhkuse nimekiri
3. Vision
4. Wheel of life
5. Ikigai
6. SMARTER eesmärgid

### Bucket list

#### Bucket list

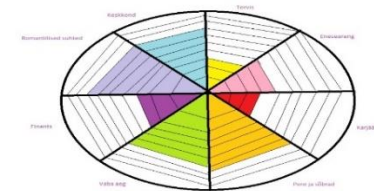
1. Lõpetada sõda
2. Alustada uut elu etappi
3. Alustada uut etappi
4. Nautida
5. Käia ühe kollektiivi pealises
6. Käia mõne kollektiivi pealises
7. Mõista õppimise USA kogemust
8. Käia koolis
9. Käia ühes
10. Käia ühes
11. Käia ühes
12. Käia ühes
13. Käia ühes
14. Käia ühes
15. Käia ühes
16. Käia ühes
17. Käia ühes
18. Käia ühes
19. Käia ühes
20. Käia ühes
21. Käia ühes
22. Käia ühes
23. Käia ühes
24. Käia ühes
25. Käia ühes
26. Käia ühes
27. Käia ühes
28. Käia ühes
29. Käia ühes
30. Käia ühes

### Uhkuse nimekiri

#### Uhkuse nimekiri

1. Käia ühes
2. Käia ühes
3. Käia ühes
4. Käia ühes
5. Käia ühes
6. Käia ühes
7. Käia ühes
8. Käia ühes
9. Käia ühes
10. Käia ühes
11. Käia ühes
12. Käia ühes
13. Käia ühes
14. Käia ühes
15. Käia ühes
16. Käia ühes
17. Käia ühes
18. Käia ühes
19. Käia ühes
20. Käia ühes
21. Käia ühes
22. Käia ühes
23. Käia ühes
24. Käia ühes
25. Käia ühes
26. Käia ühes
27. Käia ühes
28. Käia ühes
29. Käia ühes
30. Käia ühes

### Wheel of life



### Ikigai

#### Ikigai

- Mida sulle meeldib teha?
- Magada, organiseerida, suhelda, süüa, kookida, pildistada, laulda, kirjutada, asju paika seada.
- Milles sa oled hea?
- Organiseerimises
  - suhtlemises
  - kuulamises
- Mille eest võiksid raha saada?
- Organiseerimise inimestel asju
  - Korraldada inimestel
  - Rääkida, nõustada inimest
- Mida maailm vajab?
- Rohkem hoolivust
  - Vähenemine rohkem inimestel
  - Vajame rohkem laulda ja harjutada
  - Liikumisele
  - Üksisele kuulamist



## GLOBALISEERUV MAAILM

ROBIN PUOLAKAINEN, 12H

Valikainet „Globaliseeruv maailm“ juhendas õp Paula Solvak. Kuigi nädal toimus kahjuks distantsõppe vormis, suutis õpetaja valikaine siiski põnevalt läbi viia ja ma jäin oma otsusega väga rahule.

Iga päev võtsime luubi alla ühe maailma piirkonna ja saime teada, kuidas neis piirkondades elu käib: millised keskkonnaprobleemid seal on levinud ja piirkonna seos globaliseerumisega.

Näiteks on Aasias tõsisel probleemil ohureostuse ning looma- ja taimeliikide väljasuremisega. Ohureostus on tingitud kahjulikest kasvuhoonegaasidest, mida toodavad transpordivahendid. Liikide ohtlikult järsu vähenemise on suuresti põhjustanud Aasia toidukultuur, näiteks on haiuimesupi populaarsus maailma haivarude kiire kahanemise peamiseks põhjuseks.

Olen enam kui kindel, et „Made in China“ märgistus erinevatel toodetel on kõigile tuttav. See on üks globaliseeruva maailma tunnuseid: rahvusvaheline kaubandus. Me ostame iga päev poest tooteid, mis on meieni jõudnud kusagilt mujalt, ning teistsugust elu ei kujuta me enam ettegi.

Aafrikas, täpsemalt Sierra Leone piirkonnas, on probleemiks vereteemandid ehk teemandid, mis on kaevandatud sõjatsoonides ning mille müügist saadud rahaga rahastatakse ülestõuse, riigipöördeid ja sõjapealike tegevust. Tihti peale ei mõelda kalleid teemante ostes nende päritolule ega teata, et nende müügist saadud tulust rahastatakse teisel pool maakera verevalamist edasi.

Lisaks eelnevale pidime iga päev vaatama kaks filmi ja mõlema kohta kirjutama lühikese arvustuse. Kursuse jooksul vaatasime üheksat filmi: „Ekraanipõlvkond“, „Veelinnurahvas“, „Kuidas Hiina rikkaks sai“, „Castaway on the Moon“, „Iraan: Kõik on keelatud“, „Vereteemant“, „Võidujooks väljasuremisega“, „Lugu toidu raiskamisest“ ja „Baraka“. Nende hulgas leidis nii tõsise tonaalsusega dokumentaalfilme kui ka humoorikamaid mängufilme. Minule läks kõige enam korda dokumentaalfilm

„Võidujooks väljasuremisega“, mis püüab juhtida tähelepanu väljasurevatele looma- ja linnuliikidele üle maailma. Asjatundjad ennustavad, et selle sajandi lõpuks on lausa pooled praegustest liikidest välja surnud. Filmitegijate eesmärk on paljastada salakaubitsejad ja lõpetada nende tegevus. Ehmatas inimese ohtlikult suur mõju keskkonnale. Ainuüksi liha igapäevane tarbimine toodab tohutut koguses kasvuhoonegaase (metaani), kütuse baasil toimivate transpordivahendite asendamine vähendaks samuti märkimisväärselt kahju keskkonnale. Need probleemid esinevad igas maailmanurgas ja planeedi Maa säilimise eesmärgil peavad kõik inimesed üheskoos vaeva nägema. Olen näinud mitmeid keskkonna teemal tehtud dokumentaalfilme, kuid just see film läks kuidagi hinge. Iga kaader pani mind mu enda harjumuste üle tõsiselt järele mõtlema. Kõik filmid olid väga huvitavad ning nende analüüsimisega ei tekkinud kunagi raskusi.

Nädala lõpuks oli mul tekkinud palju ulatuslikum ettekujutus kogu maailmast ning erinevatest kultuuridest ja rahvastest. Teadsin rohkem vähemurahvastest ja nende väljasuremisohust, inimkonna laastavast mõjust planeedile ja sain näpunäiteid, kuidas oma eluviisi keskkonnasõbralikumaks muuta – olen hakanud vähem toitu raiskama ja saan rohkem aru, kui oluline on prügi sorteerida. Kindlasti soovitan teistelgi lisada oma eelistustesse valikaine „Globaliseeruv maailm“, sest see paneb keskkonna peale sootuks teisiti mõtlema.

## RIIGIKAITSE LAAGER

SIIM HALLIK, 12H

Riigikaitse valikkursus oli hariv ja silmi avav: saime aimu, kuidas käib elu Kuperjanovi pataljonis ning kuidas noortest meestest saavad sõdurid. Meie veetsime sõjaväes küll vaid ühe nädala, kuid kõik päevad olid õppimis- ja tegevusrohked.

Esmaspäeval saabusime pataljoni ja igaüks sai endale varustuse, meile näidati kätte magalakoht ja tutvustati, kuidas varustust kasutada.

Teisipäev kujunes väga kurnavaks: kogu päev harjutasime relvaga ümberkäimist ja õhtul sooritasime NATO testi, tagatipuks selgus, et tõelised sõdurid olid hõivanud magala ja me pidime ööbima telkides.

Kolmapäev möödus õppeklassis, harjutasime kaardi lugemist, leppemärke ning üldisi geograafiaalaseid teadmisi. Sellele lisandus esmaabi kiirkursus – õppisime žgutti panema, erinevaid haavu siduma.

Neljapäeval saadeti meid lõpuks ometi metsa, kus õppisime looduskeskkonnas süüa tegema ning magamisaset ehitama. Siis saabus paljude kursuslaste jaoks tipp hetk – mängisime rühmaga värvikuulimängu ehk *paintball*’i.

Reedel pidime iseseisvalt pataljoni tagasi orienteeruma, tegime viiest tegevusrohkest päevast kokkuvõtte, seejärel võisime Kuperjanovi väravatest välja kõndida. Kõik olid enda üle väga uhked – hakkama saime!

GREGORI ZEREL, 12L

Osalesin riigikaitse valikkursusel, mis toimus Kuperjanovi sõjaväelinnakus. Meie rühma kuulus 28 kümnenda ja üheteistkümnenda klassi õpilast, nii poisse kui tüdrukuid.

Esimesel päeval võttis meid vastu veebel Pill. Suundusime laohoonesse, kus meile jagati vajalikku varustust: sõjaväekott, riided, materjalid peavarju valmistamiseks, nõud, kiiver, piirituspõleti ja joogipudel. Edasi läksime miinipildurite hoonesse, kus meile näidati meie ööbimiskohta. Peale seda kästi meil sõjaväeriided selga panna ja võtta kahte rivvi.

Siis jaotati meid jagudesse, mina sattusin kolmandasse jakku. Järgnevalt õpetasid talvise kutse sõdurid meile põhilisi marssimise reegleid ja peale seda suundusime õppehoonesse. Veebel Pill tutvustas Kuperjanovi pataljoni, seal teenimise korda ja võimalusi, rahuagset koosseisu. Peale esimest tundi läksime sööma. Enne seda tutvustati meile söömamineku protsessi ja korda. Selgus, et igal üksusel on lõunastamiseks aega 15 minutit.

Peale sööki suundusime tagasi õppehoonesse, kus vaatasime filmi, mis rääkis sõdurite elust Afganistanis. Õhtul magalas näitasid talvise kutse sõdurid, kuidas voodeid teha, ja aitasid valmistuda järgmise päeva relvaõppeks. Nad aitasid meil sättida kiivreid ja rakmeid.

Järgmised päevad algasid äratusega kell 6:00, pärast mida panime ruttu selga spordiriided ja suundusime maja ette hommikujooksule. Kursuse jooksul saime tutvuda

relvaohutustehnikaga ja ka relvadest tulistada, õppisime relva lahti võtma ja kokku panema. Saime teada, kuidas määrata koordinaate ja maastikul orienteeruda. Kahe päeva jooksul metsas õppisime ründe- ja taganemistaktikat ning kasutama kamuflaazi. Saime metsas ööbimise kogemuse ja pidime olema ka valves.

Valikaine viis päeva möödusid kiiresti ja huvitavalt. Mulle pakkus kõige rohkem huvi relvadega seonduv. Kui pisut viriseda, siis ainult õhtuste tüütute rivistuste ja loenduste pärast, sest pidime seisma pikka aega paigal ja sääski söötma.

## TEEME MUUSIKAT. ABBA HITID

KÄTLIN VEDDEL, 12H

III perioodil toimus ABBA hittide valikkursus, kus osales kokku 20 õpilast muusikaõpetaja Silja Otsari juhendamisel. Kursus algas kaks nädalat enne valikainete nädala algust. Valikainete nädal algas kahepäevase laagriga ja kolmapäevast reedeni tegime koolis proovi.

Valikainete kursusele eelnevatel nädalatel õppisime enamiku lugude partiisid häälerühmade kaupa ja proovisime kokku laulda. Tavalisel koolinädalal toimusid proovid söögivahetunni esimeses pooles. Arvestuste nädalal osalesid esmaspäeval ainult poisid, teisipäeval ainult tüdrukud, kolmapäeval saime kõik koos kokku, et hääled ühiselt kõlama seada.

Valikainete nädala alguses sõitsime bussiga kaheks päevaks Mõnistesse laagrisse, et õppida kõik laulud selgeks ja lisada juurde liikumine. Kohale jõudes hakkasime kohe laule harjutama. Pärast lõunat kupatas Silja meid õue, sest oli vaja hakata liigutusi välja mõtlema. Esimeseks ülesandeks oli laulule „Mamma mia“ liigutuste väljamõtlemine – selleks jagati meid viide gruppi ja iga rühm pidi poole tunni jooksul midagi välja mõtlema. Seda oli päris raske teha, kuid lõpuks sündis kõikide gruppide loomingust kokku ühine koreograafia. Laulule „Dancing queen“ liigutuste väljamõtlemine osutus tõeliseks pähklikuks – kellelgi ei tulnud häid ideid. „Waterloole“ oli Andre Laine juba varem liikumise loonud, seda asusimegi õppima. Aeglasematele lauludele mõtles Silja ise liigutused, mida oli kerge omandada. Kiirete lugude liikumist õppida oli raske, sest korruga pidi mõtlema nii sõnade kui koreograafia peale. Laagri teisel

päeval panime kava kokku ja kell üks esinesime vastvalminud kavaga Mõniste rahvamaja töötajatele. Vigu tuli palju, sest lood olid liiga värsked.

Kolmapäeval hakkasid proovid koolis tavapäraselt pihta. Viimistlesime tantse ja laule tükkhaaval ning üritasime päeva lõpuks kava kokku panna. Reedel kell 15.00 toimus valikkursuse kontsert õpetajatele. Seekord tulid tantsud ja laulud palju paremini välja, sest me olime nende kallal palju tööd teinud.

Sama kava esitasime ka 10.-11. klasside lõpuaktusel ja 8. augustil Võru keskväljakul toimunud kontserdil.



## TEEMAKUUD LUGEMISKUU

VESTA PILLE, eesti keele ja kirjanduse õpetaja

1.–28. veebruarini kestis VG-s lugemiskuu. Põneva väljakutse algatas meie kooli direktor Karmo Kurvits: „Lugemine on vaimule sama mis liigutamine kehale. Esita endale väljakutse ja loe alates veebruarist rohkem raamatuid. Iga loetud raamatu kohta edasta pealkiri, autor(id), lk-de arv, kaanepilt, muljed ja tagasiside. Kõiki postitusi jagatakse kogu kooliperega.“ Parimatele (top 3 lehekülgede arv, top 3 raamatute arv) oli välja pandud auhinnad, kõigi väljakutsega ühinejate vahel loositi hulganisti raamatuid. Klass, kes kogus ühe õpilase kohta enim loetud lehekülgi, sai ettevõtlikkuskalkulaatorisse lisaks 100 boonuspunkti.



Kooli töötajad jagasid raamatusoovitusi (fotol), korraldati raamatuvahtuse aktsioon, toimus kirjanduslik viktoriin.

2. märtsil tegi direktor lugemiskuu kokkuvõtte: veebruaris loeti VG-s läbi 158 raamatut (u 42 000 lk).

Esikolmik lk-de arvu järgi

- Katrinka J. Savimägi – 2355
- Anu Allas – 2040
- Annely Hindrikson – 1943

Esikolmik raamatute arvu põhjal

- Katrinka J. Savimägi – 15
- Merli M. Utsal – 8
- Annely Hindrikson – 7

Loosiõnn naeratas järgmistele lugemishuvilistele: Kertu Vill, Marko Läll, Lauri Klade, Hanna-Maria Org, Uku Freiberg, Sirlen Vodi.

100 boonuspunkti lisandus 11L klassi ettevõtlikkuskalkulaatori arvele.



Siia on päris sobilik lisada lühike nimekirja kirjandusklassikast, mida võiks vähemalt kord elus lugeda.

- M. Proust „Kaotatud aega otsimas“
- G. G. Marquez „100 aastat üksildust“
- V. Nabokov „Lolita“
- F. S. Fitzgerald „Suur Gatsby“
- G. Orwell „1984“
- L. Tolstoi „Anna Karenina“
- J. D. Salinger „Kuristik rukkis“
- R. Chandler „Sügav uni“
- J. Joyce „Ulysses“
- H. Melville „Moby Dick“
- S. Rushdie „Kesköö lapsed“
- H. Lee „Tappa laulurästast“
- J. Kerouac „Teel“
- J. R. R. Tolkien „Sõrmuste isand“
- F. Kafka „Protsess“



## VILISTLASKUU

VESTA PILLE, eesti keele ja kirjanduse õpetaja

Märts 2021 oli meie koolis **vilistlaskuu**. 17. märtsil e-külastasid Võru Gümnaasiumi varem lõpetanud klassijuhatajatunde: Gerli Kalkun, Stella Mõttus, Liina Juhanson (10H); Rene Sulg, Mirjam Leesalu, Eva-Liisa Andrejev (11H); Eleri Kanep, Sippie Guth, Raina Luht (12H); Ele Laks, Daana-Loreen Kägra, Devid Tšeprasov (10L); Linda-Loora Pruuli, Kaisa Vink, Hanna-Reet Ruul (11L); Annabel Sulg, Robi Zuts, Annabel Toom (10R); Kristiina Kõrbe, Markus Lensment, Andreas Pall (11R); Karoliine Kuus, Liis Kikas, Karolin Ossip (12R). Vilistlased andsid ülevaate oma õpingutest VG-s ja sellest, mis sai neist edasi. Praegustel õppuritel oli küsimusi seinast seinast.

12L klassi külalisteks oli **Grete Anton, Artur Eliste, Anna-Liis Mägi**, kelle lugu, mõtteid ja soovitusi vahendas klassijuhataja Vesta Pille.

**Anna-Liis** on olnud VG õpilane 10.–12. klassis. 9. klassi lõpus oli ta täiesti veendunud, et läheb edasi õppima ajakirjandust/kirjandust, pööre tuli 11. klassis, kui pidi otsustama, kuidas sooritada UPT. Esimene mõte oli n-ö klassikaline lahendus – suguvõsauuring –, siis aga otsustas ta mõelda kastist välja ehk valida midagi seoses jätkusuutliku eluviisiga. Siin on mängus kodu mõju. Kuna isa tegeleb päikeseenergiaga, tundus põnev väljakutse rajada ise päikeseenergiajaam. Praktiline töö õnnestus ja äratas huvi inseneriteaduste vastu. 12. klassi lõpus mängis veel mõttega minna TÜ-sse õppima geenitehnoloogiat, aga läks hoopis TTÜ-sse. Anna-Liis töötab õpingute kõrvalt Eleringis (liitumislepingud). Vahel on elu liigagi kiire, kuna praegu kirjutab ta lõputööd, mille teemaks on meretuulepark Eesti ja Läti vahel.

**Miks sa valisid TTÜ keskkonnakeemia?**

AL: See ühendas taastuvenergia ja keskkonna ja keemia, mis mind väga kõnetavad. Iga semestri alguses on praktilised ained (laboritööd, katsed), mis ei lase õppetööl liiga teoreetiliseks minna.

**Kas oled vahel oma valikut kahetsenud või mõelnud eriala vahetamise peale?**

AL: Murdepunkte on olnud küll. Kuna töötan ½ kohaga, tekib vahel pinge kooliasjades. Endale seatud pikem eesmärk aitab aga rajale tagasi. Töö meeldib ka väga, nii et kummastki ei tahaks loobuda.

**Kas vaba aega ka on?**

AL: Sõltub enda pingutuste mahust. Keegi ei käi ülikoolis sabas ega tuletähtaegu meelde. Tuleb ette ka kiiremaid perioode, kus eraelu täiesti puudub. Töölt saab õppepuhkust ka võtta, nii et asjadel ei tohi kuhjuda lasta ja tuleb oskuslikult planeerida – prioriteetidid paika sättida.

**Kas kandideerisid veel kuhugi?**

AL: Jah, Tartusse geenitehnoloogiasse, õendusse ja proviisoriks – viimasesse ei saanud sisse.

**Kui palju lugesid erialalist kirjandust? Või hüppasid, pea ees, tundmatusse?**

AL: Tutvusin küll, aga keerulised ainenimetused ei ütle nende sisu kohta tegelikult mitte midagi.

**Kas töökoht on praktikakoht või palgaamet?**

AL: Otsisin praktikakohta, koroonatõttu oli see üsna keeruline ja lootusetu ettevõtmine. Kandideerisin viide kohta, neljast sain jaatava vastuse. Elering oli minu järjestuses viimane valik, aga isa sõnusti on Elering kõva sõna, ja nii ma selle kasuks otsustasingi. Sain praktikale ja sealt edasi tööle ka.

**Kas on olnud mõni elu õppetund ka?**

AL: Olen endale seadnud ülesandeks pingutada lõpuni. Eesmärk peab olema ja siis läheb kõik nii, nagu peab.

**Kui suur on loobujate hulk?**

AL: Meid võeti vastu 22, alles on jäänud 11, seega siis pooled on alla andnud.

**Mis tulemused olid VG lõpus?**

AL: Neljad ja viied, kusjuures viied olid ülekaalus.

**Milline on Sinu hinnangul olnud VG kasutegur?**

AL: Eesti keel on väga tugev olnud; keemiast sai nii hea põhja, et sellest jätkus pooleks semestriks. Olen kursusel ainus väljastpoolt Tallinna ega tunne, et minu haridustase kuidagi neist nõrgem oleks.

### **Kas humanitaari pagas oli piisav või oleks tulnud valida loodusklass?**

AL: Vahet pole, kuna suunakursused küll on, aga põhiaineid saavad kõik võrdses mahus.

**Grete** õppis loodusklassis (VG-sse tulles soovis saada reaalklassi, aga läks teisiti) ja mõtles minna õppima TÜ geenitehnoloogiat (meeles mõlkus ka IT; veel on kaalunud õppida ajalugu, bioanalüütikuks, EKA-s muinsuskaitset ja renoveerimist; lisaks mõtles juuraõpingutele). Selgus saabus, kui Grete tegi õp Marika Karden-Raua juhendamise all uurimistöo vaksineerimisest ja siit tuli lüke viroloogia valdkonda. Meil oli kolm erinevat keemiat, õnneks on Ulvi Kruusiga põhi all. Õppejõud ei võta tudengi õpinguid oma südameasjaks nagu koolis – ise pead muretsema, kas ja kuidas graafikus püsid, nt muudeti semestri lõpus hindamissüsteemi, hinded kukkusid, mõni õppejõud ei jaganud materjale. Vaata ise, kuidas saad.

### **Mis hindad Sul olid?**

GA: Neljad ja viied, geograafia ja keemia polnud kõige paremad.

### **Kuidas hakkama saad, kui VG-s polnud kõige parem õpilane?**

Õpikud on olemas – teen endale asja selgeks.

### **Kas õpid nüüd rohkem kui gümnaasiumis?**

GA: Gümnaasiumis mitte rohkem kui 30 minutit päevas, nüüd õpin väga palju – ajast tuleb puudu. Tempo on väga kiire, kuigi päevas võib olla vaid 1-2 ainet, aga nende maht on väga suur.

### **Millist tulevikku endal näed?**

GA: Plaan on minna magistrisse biomeditsiini õppima (tõmbab viroloogia), kuna bakadiplom on suht mõttetu.

### **Kuidas gümnaasiumi lõpetamine koroona tingimustes läks? Mida meile soovitad?**

GA: Ma ei leidnud üksi kodus eksamiteks valmistumiseks motivatsiooni, koolis on ikka parem. Mis muud kui õppige, matemaatikaks on juba väga hea aeg valmistuda. Lugege raamatuid, ingliskeelseid artikleid, kodulugemine on väga hea asi (kirjandustunnid õp Estriga olid parimad, igatsen gümnaasiumi õpetajaid). Õpi iga päev väikeste annuste kaupa. Proovi teisi õpetada, siis oled sunnitud aine lahti mõtestama. Pööra tähelepanu õigekirjale, kuula uudiseid, sealt saad kirjutamiseks mõtteid, soovitan BBC-d, sealt tuleb silmaring. Lõpupidu oli kuidagi kurb: kõikidel klassidel oli eraldi aktus. Selline tunne, nagu oleks gümnaasiumist mingi osa ära lõigatud.

### **Millised on Sinu elamistingimused?**

GA: Märtsis sain tuttavate kaudu kahetoalise korteri üürida, asukoht on väga hea. Ühikas maksad ka päris palju, aga jagad teistega. Üks kursavend elas alguses lausa hostelis.

**Artur** on nagu Anna-Liiski 3. lennust, aga õppis loodusklassis, mida hindab tagant järele „lõbusaks kambaks“, ennast aga halvaks õpilaseks. Artur õpib TÜ Pärnu kolledžis ettevõtlust ja projektijuhtimist, kuna on juba 5. klassist alates teadnud, et tahab saada ettevõtjaks. Tema hinnangul on neil ekstreemselt toredad õppejõud, tõelised oma ala eksperdid, koolis valitseb täiesti teine õhustik. Olulisim ongi leida oma ala. VG-s sai põhja alla, 11. klassis valis juba praktiliseks tööks ürituse korraldamise; oli abiks Võru *skate*-pargi disainimisel; teeb koostööd Võru Linnavalitsusega, algatab projekte. Oma tegevusega pälvis aunimetuse Võru tegija 2018 (ise oli väga üllatunud, kuuldes sellisest tunnustusest).

### **Mida tähendab „halb õpilane“?**

AE: Noh, igal aastal suvetööd (ärge tehke järele!), oleks võinud rohkem aega pühendada õppimisele.

### **Kas kaitsevähke lähed?**

AE: Mind vist ei võetagi: murdsin 2018. aastal jalaluu, pikka maad kõndida ei saa.

### **Kas kehv gümnaasiumipõhi on mõjutanud ülikooliõpinguid?**

AE: Ei, lihtne on õppida seda, mis huvi pakub: kuidagi iseenesest jääb meelde. Kuulan loengus ja jääb meelde. Ülikool

laiendab silmaringi. Oma firmat veel pole, aga ideed aina lendavad. Kui tuleb hea mõte, siis uurin, kas on tulus seda edasi arendada, kui ei, viskan prügikasti.

### **Milliseid võimalusi eriala pakub?**

AE: Projektide kirjutamine on tänapäeval väga oluline oskus. Projektid ja ettevõtlus on igal pool. Plaan on üks ettevõtte nullist üles ehitada, selleks on vaja turundust, tootearendust, raamatupidamist (kool pakub väikeettevõtte jaoks, aga ise saad edasi õppida). Kaks praktikat olen sooritanud oma projektide pealt (teen kogu aeg õppetöö kõrvalt projekte).

### **Kust Pärnus elamise saab?**

AE: Pärnus pole eriti ühikaid (ühika pluss on see, et saad palju sõpru), koolil on hotellidega lepingud. Olin Sadama Villas, see asub kohe kooli taga. Praegu üürin koos kursavennaga kolmetoalist korterit.

EAP-sid tuleb väga jälgida, et 30 kokku saaks. Kui 30-st puudu jääb, maksad igapähe eest 50.- eurot (muidu pole õppemaksu). Stippi pole proovinudki saada.

### **Mis on ettevõtlusesse sissesaamise tingimused?**

AE: Katsed, üle poole punktidest tuli eneseanalüüsist (tänu aktiivsusele mul vedas). Proovisin ka EMÜ-sse ja Tartu KHK-sse, aga valisin Pärnu.

Vestlusringi lõpus esitati küsimusi n-ö laiale ringile.

### **Kas te puutusite sisse astudes kokku vestlusega?**

GA: Jah, ajaloos sain 75/100 punkti. Näiteks paluti nimetada kolm Võru maakonna ajaloolist objekti. Geenitehnoloogiasse astumise vestluses sain 90 punkti. Küsiti teadlasi, silmaring on väga oluline. Üks soovitus: vestlusel räägi kindlalt, mitte ebaledes (nii ja naa).

### **Kas kõigil kolmel õppeasutusel on ka huviringe?**

GA: Tartus on seltsid, korbid.

AL: TTÜ-s on üliõpilaskogud, saab võtta vabaaineid (nt liikumisharrastuste alused, mis on väga kasulik, kuna saab vastukaaluks vaimsele tööle trenni teha).



AE: Õpilasesindus korraldab üritusi; igal kolmapäeval on pidu; saab valida vaba- ja valikaineid. Ise valisin näiteks videotöötuluse.

## ETTEVÕTLIKKUSKALKULAATOR

### ETTEVÕTLIKKUSKALKULAATORI KOKKUVÕTE

LAURA JÄRVPÖLD, eksmõisnik

Koos mõisnikuvahetusega sai aprillis ka ettevõtlikkuskalkulaatorile joone alla tõmmata.

Kuna aktiivne koolielu sai tugeva löögi koroonaviiruse tõttu, ei jäänud sellest mõjutamata ka ettevõtlikkuskalkulaator. Hoolimata piirangutest toimus oktoobrist aprillini ikkagi 11 üritust, milles kaasa lüües oma klassile väärtuslikke punkte tuua. Toimusid nii stiilipäevad, spordivõistlused kui ka kooli esimene arvutimänguturniir.

On aeg õnnitleda võitjat – teist aastat järjest on 11L võitmatu, seekord triumfeerisid nad ülivõimsa 812 punktiga; teiseks jäi 12H ja kolmandaks 10R.

1. 11L – 812 p
2. 12H – 524 p
3. 10R – 511 p
4. 11R – 486 p
5. 11H – 445 p
6. 10H – 386 p
7. 10L – 367 p
8. 12R – 256 p
9. 12L – 175 p

Võitjas polnud kahtlust, aga teiste vahel käis tihe konkurents ning põnevust jätkus viimaste üritusteni. Kiidame MÕIS-aga kõiki osalejaid ning ootame samaväärset (miks mitte veel

aktiivsemat) osavõttu ka järgmisel aastal. Loodetavasti toimub see vähem virtuaalses keskkonnas!

## LAAGER

### LOODUSSUUNA LAAGER ÄHIJÄRVEL

ANITA LAANEJÕE, 12L

Õnnelike looduslastena käisime 28.-30. mail Ähijärvel 10. klassidele mõeldud laagris, mis eelmisel aastal korona tõttu ära jäi.



Esimene samm, mis teha tuli, oli jaguneda nn kõõgitoimkondadesse, kuna õpilased pidid ise tegema hommiku-, lõuna- ja õhtusöögi ning kandma hoolt lõkke eest. Lisaks sellele jagati klass pooleks, et juhendajatel oleks lihtsam korraldada tööd õpitubades. Laagris pidime õppima levinumaid taimi, putukaid, vee-elustikku ja pinnavormide teket.

„Taimede mitmekesisust“ juhendasid keskkonnahariduse ja kommunikatsioonispetsialistid Helen Kivisild (Karula rahvuspark) ja Margit Turb (Otepää looduskeskus). Õppisime tundma nii Karula rahvusparkile omaseid kui ka üldlevinud taimeliike. Teisel päeval tegeles meiega VG geograafiaõpetaja ning matkahing Paula Solvak, kes jagas juhtnööre putukate püüdmiseks ja nende määramiseks.

Hallimäe talu perenaine Olivia Till rääkis pinnavormide mitmekesisusest ja nende tekkest. Laupäeva õhtul oli meie

külaliseks Indrek Kuuben, kes tutvustas Eestimaa Looduse Fondi tegevust ja õpetas vikati käsitlemist. Kõik laagrilised said võimaluse hoida käes vikatit ja sellega pisut niita, naati küll, aga asi seegi.



Lilian Freibergi juhendamisel uurisime viimases õpitoas Ähijärve kallaste elustikku: vee-elukaid ja -taimestikku.

Õhtuti nautisime järve kaldal päikeseloojangut, kuulasime, kuidas lõke praksub. Loodan, et kõik said kogemuse ja toredate elamuste võrra rikkamaks ning on edaspidi teadlikumad looduses käijad.

## LOENGUD

### MIDA PEAB KESKKOOLI LÕPETAJA TEADMA RAHAST?

EGLE LIIN, vilistlane

Kolmapäeval, 10. märtsil kell 9.30-11.00 toimus veebiseminar teemal „Mida peab keskkooli lõpetaja teadma rahast?“. Seminari viisid läbi õpetajad Mart Vainu, Anu Olvik, Kristofer Vähi ja Mihkel Külm. Veebiseminaril selgitati huvilistele, mida tuleb teha raha säilitamiseks, kuidas saada kontroll oma rahaasjade üle, laenu võtta, investeerida ja olla finantsiliselt edukas.

Kõigepealt pandi paika põhitõed, millest algab kontroll oma raha üle – tuleb teada oma kulused ja tulused ning need võimalusel iga kuu kirja panna. Teadmised selle kohta, mille peale raha kulub ning kust tulevad sissetulekud, on olulised oma kulude planeerimiseks ja raha kogumiseks. Ära ei tohi unustada, et tulud peavad olema alati suuremad kui kulud. Õpetaja Mart Vainu soovitas kuluaruannet koostades vältida liigset sentide lugemist ning oma kulud kuu lõpus pangakonto väljavõtte järgi kirja panna, sest muidu muutub tegevus tüütuks ning kaob huvi selle vastu.

Seminaril tuletati meelde, et sissetulekute suurendamiseks on oluline kasvatada oma inimkapitali, mille all mõeldakse haridust, kogemusi ja oskusi. Enda arendamiseks peab haarama kinni igast võimalusest õppida ning kohtuda erinevate inimestega. Seda saab teha vabatahtlikuna ja isegi tasuta tööd tehes, sest kogemused ja oskused on elus olulisemad kui raha. Enda maksimaalseks arendamiseks tuleb teha alati rohkem, kui nõutakse. Õppida saab ka interneti kaudu, sest tänapäeval on peaaegu kõik internetist leitav. Kiire arengu tagab huvi oma tegevuse vastu, see on palgaga võrreldes oluliselt motiveerivam tegur.

Kui väljaminekud ja sissetulekud on kontrolli all, tuleb hakata mõtlema raha kogumise peale. Raha on oluline kõrvale panna selleks, et kui peaks tekkima ootamatuid väljaminekuid, oleks raha olemas ega pea kolima hotelli Kuuseke. Endale tuleb luua meelerahufond, mis sisaldab vähemalt kolme kuu palka. See tagab turvatunde ning võimaluse elada pidevalt rahale mõtlemata. Säästude tekitamiseks tuleb kõrvale panna raha, mida lähiajal pole vaja. Soovituslik on selleks luua eraldi pangakonto, kogumishoius. Palga kättesaamisel peab maksma endale esimesena. Tulude suurenemisel tundub kulutuste suurendamine ahvatlev, kuid sellest tuleb hoiduda. Õpetaja Anu Olviku ütles sellise lause: „Ma ei ole nii rikas, et osta odavaid asju.“ Tema arvates peab ostma pigem kalleid, kuid kvaliteetseid asju, sest pikas perspektiivis tuleb see rahakotile kasulikum.

Rahatarkuse oluline osa on laenu võtmine ja hoidumine n-ö halvast laenust. Halb laen on laen, mis võetakse ebavajalike või lühiajaliste kulutuste katmiseks. Sellist laenu võetakse tihti siis, kui säästud puuduvad ja on tekkinud ettenägematu kulutus, mis igakuise eelarve lõhki ajab. Halb laen on lõks, sest neid tuleb

pidevalt juurde, kui oma raha üle kontrolli ei saavutata. Laenu tuleb võtta siis, kui see toob pikaajalist kasu kodu või muu väärtusliku ostmisel. Viimaseid võib kutsuda headeks laenudeks. Laenu võttes tuleb mees pidada, et see on tarbimine tuleviku arvelt ning see peaks olema rahapuuduse korral viimane valik.

Inflatsioon on suurim oht kogutud säästudele, sest raha väärtuse langus on märgatav. Kui raha lõpuks kasutusele läheb, saab selle eest osta palju vähem kui enne raha kõrvale panekut. Õpetaja Kristofer Vähi väitis, et inflatsiooni tõttu on mitteinvesteering investeerimisest riskantsem. Investeering võimaldab koguda raha tulevikuks, seda kasvama pannes. See on kõige tõhusam meetod oma raha väärtuse hoidmiseks, kasvatamiseks ja inflatsiooniga võitlemiseks. Kõige turvalisem on investeerida kulda ja kinnisvarasse, kuigi kuld pigem hoiab raha väärtust inflatsioonitasemest kõrgemal ega too olulist tulu. Pikaajaliselt investeerides on aktsiad ohutumad kui võlakirjad ning aktsiatega on raske miinusesse jääda. Seminaril soovitati investeerida sadadesse ja tuhandetesse ettevõttesse, et vältida mõne firma pankrotti mineku korral laostumist. Õpetaja Mihkel Külm soovitas investeerida LHV pangas, kuna seal on investeerimine lihtsaks ja arusaadavaks tehtud ning makse peab maksma vähem. Investeeringuga saab alustada ka väga väikeste summadega ning seda tuleks teha järjepidevalt iga kuu.

Keskkoolilõpetaja peab teadma, kuidas oma rahaasu kontrolli all hoida. Selleks peab ta iga kuu kirja panema oma kulud ja tulud, kasvatama enda inimkapitali ehk õppima ning omandama kogemusi ja oskusi, suurendama sissetulekuid ja vähendama väljaminekuid, koguma sääste ja looma meelerahufondi, võtma ainult head laenu ja investeerima oma raha väärtuse hoidmiseks või kasvatamiseks.

Veebiseminar „Mida peab keskkooli lõpetaja teadma rahast?“ andis tohutult informatsiooni, mis tuleb kõikidele osalejatele kasuks. Tegelikult peaks igäüks endale need baastadmised selgeks tegema.

## TOOMAS ASSERI LOENG

HANNA-MARIA ORG ja KIRSI-KATRIN PALGI, 12H

Kolmapäeval, 26. mail külastas Võru Gümnaasiumi Tartu Ülikooli rektor, neurokirurgia professor Toomas Asser. Ta on

lõpetanud Tartu Riikliku Ülikooli arstiteaduskonna ja enne rektoriametit oli neurokirurg.

Loengut alustas külaline enda tutvustusega, seejärel andis ta koolile üle sümbolise kingituse: aastaraamatud, pastakad ja klepsud.

Rektor rääkis meile Tartu Ülikoolist ja sealsetest õppimisvõimalustest. TÜ-s on võimalik omandada bakalaureuse-, magistri- ja doktorikraad ja seda neljas erinevas valdkonnas: kunstid ja humanitaar-, sotsiaal-, meditsiini- ning loodus- ja täppisteadused. Küsimusele, miks just Tartu Ülikool, vastas külaline järgmiselt: „Tartu Ülikool on maailmas parimate seas. See on kõige mainekam ning kõige suurema erialade valikuga ülikool Eestis. Lisaks sellele on 70% õppejõududest maailma tasemel teadlased. Tartu Ülikooli tudengitel on võimalus õppida ka välismaal.“ Enne kooli sisseastumist soovitas Toomas Asser juba varakult tutvuda kooli ja selle tingimustega, lugeda esmakursuslaste blogi ja läbi mõelda oma tulevik. Toomas Asser julgustas noori, et nad oleksid kartmatud ja julged ning ütles: „Haridust tuleb taga ajada!“ Võru Gümnaasiumi V lennust läks Tartu Ülikooli õppima 22 õpilast.



Loengu teises pooles rääkis Toomas Asser Covid-19-st ning vastas sellel teemal ka noorte küsimustele. Tartu Ülikooli teadlased on pidevalt tegutsenud Covid-19 probleemiga. Toomas Asseri sõnul tuleks Covid-19 peatamiseks saavutada populatsiooni immuunsus ehk karjaimmuunsus. Selleks et seda saavutada, tuleks võimalikult palju inimesi vaktsineerida. Teadlaste küsimustiku põhjal on nõus ennast vaktsineerima 72,5% inimestest, neist enamik mehed. Vaktsiini kohta rääkis



Toomas Asser seda, et ühedoosiline vaktsiin ei ole sama efektiivne kui kahedoosiline. Lisaks mainis seda, et kahest vaktsiindoosist piisab kindlalt üheks aastaks, kuid pärast seda võib tekkida vajadus kolmanda süsti järele.

Loeng oli igati sobilik 11. klassile, eriti loengu alguses käsitletud teema Tartu Ülikooli kohta. Lisaks said noored vastuseid oma küsimustele Covid-19 kohta.

## TUTIPÄEV JA VIIMASE KOOLIKELLA AKTUS

VESTA PILLE, eesti keele ja kirjanduse õpetaja

14. aprillil toimus abiturientidele traditsiooniline tutipäev, mida aga ei saanud korraldada harjunud viisil, vaid tuli „mängida“ reeglite raames. Päevale iseloomulikult riietusid teele asutajad algkoolilasteks (põlvikud, lehvid, lühikesed püksid jms), vastavas rõivastuses pidi tegema endast pildi ja monteerima selle kõrvale koolitee alguses tehtud ülesvõtte, et saaks näha, kuidas lapsuke on aastatega kasvanud. Soovi korral võis teha endast video.



Kell 15.00 hakkasid kooli juurde saabuma klassi õpilastest moodustatud paarid. Igaüks neist oli määratud oma kellaeg, k.a klassijuhatajad, mil algas 20 minutit kestev „õpperada“ mööda kodulinna. Kaardi järgi otsiti üles õhupallidega tähistatud punktid, kus tuli lahendada erinevaid ülesandeid. Korrektsed lahendused/sooritused eest said kõik kommi.

- Kooli juures fotosein.
- Keslinna pargis esitati õpetajate kohta küsimusi, nt kelle käed on pildil / õpetajate kilde, ütlushi.
- Vee tn tegevused, nt palivise.
- Rannas 1. punktis veepommi vise.
- Rannas 2. punktis jätta käejalg koolile mälestuseks.
- Kreuzwaldi ausamba juures tagurpidi kõnd tähistatud rajal, pea peal eepos „Kalevipoeg“.
- Katariina alleel küsimused kooli kohta.
- Seminari väljakul kaerajaan.
- Kooli siseõuel takistusrada.

Küsimused, millele tuli vastata Katariina allee punktis.

1. Nimeta kõik VG väärtused.
2. Mis aastal algas meie kooli vanima majaosa ehitus?
3. Mis aastal sai kool juurdeehituse ja alustas tööd VG?
4. Kelle kabinetist saab alati kommi?
5. Mitu inimest töötab ja õpib VG-s?
6. Mitu õpilast on VG-s?
7. Mitu õpetajat on VG-s?
8. Kes VG töötajatest teavitab kõikidest Mõisa pooltel tekkinud pragudest?
9. Millisesse ilmakaarde vaatab VG Seminari väljaku poolne sein?
10. Mis on VG sisetemperatuur?

(õppimine, ettevõtlikkus, hoolivus, loovus, isamaalisus, terviklikkus; 1750; 2015; Anne, Ruth, Veronika; 258; 221; 25; Helen Korol; u 21°C)

15. aprillil toimus viimase koolikella aktus, nagu uus normaalsus ette näeb – virtuaalne. Natuke kurb oli vaadata, kuidas kaamera liikus mööda tühja koolimaja ja värviküllaste täpilate õhupallidega ehitatud klassiruumide.

Ürituse juhatas sisse praeguste abiturientide johannesepeäeva tralli pildigalerii, luues ajasilla 2018. aasta sügise ja 2021. aasta kevade vahele. Samas stiilis jätkasid abiturientide nimel kõnelnud Kadri Kauts ja Ida Pinte, kes meenutasid, kuidas nad kolm aastat tagasi mõtlesid, kui tore oleks, kui gümnaasium ometi ükskord läbi saaks, nüüd on neid tabanud kahetsus – miks nii kiiresti?! See maailm, milles täna tegutsetakse, on väga erinev eelnenust: 10. klassis tähendas koolipäev varast ärkamist, kodust

välja minemist ja 08.00–16.00 viibimist aadressil Seminari 1; nüüd aga ärkad 5 minutit enne videotundi, lohistad end diivanile / arvutilaua taha ega pea päevade viisi õuegi minema, kui ei taha.

Kadri ja Ida jaoks on VG olnud just see õige koht. Nad on tänulikud „kahtlaselt heatujulistele“ õpetajatele, kes suutsid olla õhinapõhised hommikust õhtuni, selgitada ja siis veel kord üle seletada, kui kellelgi miski kõrvust mööda oli läinud; „äratuskella rollis“ olnud ja hingetuge pakkunud vanematele; iseendale, et jätkus kangust mitte alla anda. Mõnikord tekkis küll tunne, et seda ei lähe elus vaja, aga nad nentisid, et õpitu kasulikkus võib selguda aasta(kümne)te pärast.

Hanna-Reet Ruul mõtiskles omaloomingulises laulus, kuidas koos kasvati, siis „sai meie-peatükk selles loos läbi“, teed viivad lahku, aga mälestused ei kustu. Seda, mida tänastest lõpetajatest meeles pidada, on palju, tões 11. klasside nimel rääkinud Katrinka Josephine Savimägi: „Olite tegus ja loominguine lend, kelle tegemisi meenutatakse sooja tunde ja naeratusega.“

Keerulisest kevadest rääkides võrdles õppejuht Anneli Hindrikson praegust aega kildudeks kukkunud anumaga; aeg on „liigestest lahti“ (W. Shakespeare „Hamlet“), aga see pole süiski maailma lõpp. Jaapanis pannakse väärtuslik anum kinzugi-tehnikat (kuldparandust) kasutades uuesti kokku ja mõrad saavad eriti särava läike. See ei sünni võluväl, vaid nõuab suurt vaeva, et olla „taas anum, mida saab täita, mis suudab vastu võtta ja hoida“. Kui jaksame end kokku võtta, näeme, mis on tõeliselt tähtis, ja suudame püüelda tervema maailma poole.

Mõisnik Laura Järvpõllu sõnade kohaselt tõi see aasta meie omamoodi katsumusi, nendega toimetulek nõudis kohanemisoskust. Laura andis võimu üle klassiolele Hanna-Maria Orule. Mõlemad soovisid „vähem virtuaalset“ aastat.

Aktuse lõpetas direktorite duett: Reio Helekivi, õpetajate päeva noor direktor, ja Karmo Kurvits pidasid laululist dialoogi. Reio esindas pööraste soovidega nooremata generatsiooni, kes on oma tarkuses veendunud ja unistab suurelt (suvemaja lõunas, mootoriga purjepaat jne); Karmo Kurvits aga üritas tulipead jahutada – üleöö ei sünni miski, tuleb varuda kannatust. Nõnda ongi: „veidike veel õppima pead“, et saavutatu ka kestma jääks. Lennake kõrgelt, vabad linnud!

## EVE SÕMER SÕNAS JA PILDIS

Aastad on möödunud kiiresti, olles tihedalt täis pikitud mitmekesiseid sündmusi, emotsioone ja kogemusi. Kõik on olnud justkui elutarkuste kogumiste jada. On huvitav jälgida elu keerdkäike: planeerid üht, ent siiski sünnib teisiti. Väga palju on elus läinud nõnda, nagu ma iial ei arvanud minevat, ent tagasi vaadates pean tõdema, et kõik on läinud nii, nagu peab, ja kõik on olnud omavahel täiesti mõistetavas seoses.

Sündisin Võru linnas vanas Võru haiglas. Kolm aastat elasime Rooski tänaval ühetoalises korteris. Mäletan, et köögis oli raudvoodi, kus magas vanaema. Kui isa tuli töölt, heitis ta tavaliselt sinna pikali, mina istusin tema kõhu peale ja hakkasin koos isaga laulma. Need ei olnud lastelaulud, mõned olid lausa lorilaulud. Aga nii lõbus oli! Siin sain ma ka oma esimesed „triibulised“, sest kahe ja poole aastaselt olin otsustanud üksi isa töö juurde minna. Otsingutesse kaasati kõik naabrid. Otsiti prügikastist, lampkastist, ema oli jõudnud isegi surnukuuris käia... Ja siis tulin katkiste aialippide vahelt mina ühe võõra tädiga, kes seiklushimulise ütava tüdrukutirtsu koju tõi. Et pere esimene laps oli viis aastat tagasi kolmekuuselt viiruslikku kopsupõletikku surnud, siis mõistan väga hästi, miks ema ei suutnud end ohjeldada ja jagas mulle vitsanuhtlust. Sellest ajast peale ei ole ma läinud kuhugi ilma teatamata.



Kaheaastasena meeldisid mulle väga vanad fotod

Kui sündis vend, kolisime Koidula tänavale kahetoalisse korterisse. Mugavusi ei olnud. Toad olid küll suured, kuid sooja saamiseks tuli puud kuurist teisele korrusele tупpa tuua ja ahi kütta, söögitegemiseks ja pesupesemiseks toodi vett Koidula-Leegeni tänava nurgal asuva maja hoovist. WC asemel oli kuivkäimla ja köök oli talviti nii külm, et seinad olid hommikuks härmas ja seepärast meid, lapsi, sinna minna ei lubatud. Hommikul pani ema puhvaika selga ja läks kööki süüa tegema. Pesime magamistoas. Ühel hommikul kukkus seep pesukaussi ja kui ma enda arvates selle seebiveest välja võtsin, polnud mu peos mitte seep, vaid pesuehtne uppunud hiir! Sellest ajast kardan ma neid kohutavalt. Kuna hoovimajas asus tol ajal õllebaar, siis mänguplatsi meil ei olnudki. Mängisime kuuride ees keksu ja korraldasime naabritüdrukuga laulupidusid. Ajalehest tegime seelikud ja pealtvaatajateks olid tihti napsised lallavad joodikud. Meeles on mul ka minu 5. sünnipäev. Nutsin, sest sünnipäevalised töid mulle märtsikuus ainult urbades pajuoksi. Lõikelilli varakevadel tol ajal veel ei olnud. Jõuluvana käis ka, aga kardinad tõmmati siis ikka korralikult ette. Õppisin olema ettevaatlikum.



Jõuluvana on külas

Alustasin kooliteed nn kirikukoolis ehk Võru I 8-kl. Koolis 1. sept. 1965. a. Sel aastal oli just valminud juurdeehitus, mis

lammutati 2015. a. Kirikukoolist on mul head mälestused, kuigi väga hea õppimise eest premeeriti igal kevadel raamatuga Leninist ning kohustuslik oli osavõtt pioneerikoondustest, mai- ja novembriparaadist, tsiviilkaitseõppustest jne. Aga me tegime kõike lastepäraselt ja lõbusalt. Olin klassi pioneerirühma päevikupidaja. Koolimaja õues oli talvel isegi uisuväli. Kuna elasin koolile lähedal, käisin tihti seal uisutamas. 5. klassis sain ma lauluklassi. Sinna koondati õpilased, kes pidasid viisi või käisid muusikakoolis. Kuigi olime lauluklass, kaunistas klassiseina Lenini gravüür. Enamik meist käis ka lastekooris, mida juhendas õp Silvia Aruste. Käisime Tallinnas võistlusalmistel ja laulupidudel. Mul on siiani meeles, et ühel koolikontserdil laulsime soome keeles „Finlandiat“ imestan siiani, kuidas see tol ajal küll võimalik oli. Vabal ajal käisin Asta Määritsa kunstiringis. Ilus aeg oli! Ehk tundub kõik nii ilus just sellepärast, et olime lapsed ja lastel on ju tegelikult väga vähe vaja, et olla õnnelik.



Põhikooli lõpupäeval. Olen vasakult kolmas

1973. aastal sai minust Fr. R. Kreutzwaldi nim. Võru I Keskkooli inglise-saksa keele eriklassi õpilane. Praegu asub selles hoones Võru Kesklinna Kool. 1974. a jätkasime juba vastvalminud koolihoones Kooli teel. Direktor oli legendaarne Ilmar Reiman. Koolis oli väga range kord. Õpilased pidid kandma koolivormi



ja vormimütsi. Ehteid ei tohtinud olla ja juuksed pidid olema klambriga kinni või patsi pununud. Õpilased pidid vahetunnil jalutama paaris oma klassiruumide ees, koolimajas asjata ringi käia ei lubatud. Sügisei käisid õpilased majandis kartuleid võtmas, suviti kooliaias tööl. Keskkooli lõpetasin 1976. a kevadel.



1975. a näärballil kontserti kuulamas. Olen vasakult viies

Sama aasta sügisel sai minust Viitina 8. kl Kooli vene keele asendusõpetaja, aasta hiljem eesti keele ja kunstiõpetuse õpetaja. Olin lõpuklassi õpilastest ainult kolm aastat vanem, kuid õppisin end kehtestama ning kooliperest on jäänud väga head mälestused ja pean Viitinat üheks ilusamaks kohaks Eestimaal.

Kuigi mind paluti Viitinasse edasi jääda, ihkasin ma minna inglise keelt õppima. Otsuse, et minust saab inglise keele õpetaja, tegin ma juba kuueaastaselt, kui Ameerika sugulane saatis kolm värviraamatut, milles olid imeilusad pildid ja tekst, millest keegi ei saanud midagi aru. Tegin otsuse, et õpin ühel päeval inglise keele nii selgeks, et suudan seda ka teistele õpetada. Kaks aastat püüdsin ülikooli sisse astuda, kuid mõlemal korral jäi eksamitel pool punkti puudu.



Noored õpetajad 1997. a kevadel Viitina kooli 8. klassi lõpupäeval. Olen vasakult esimene

Kolmandal korral õnnestus. Viis ülikooliaastat ja elu viieses toas ühiselamus oli täis väljakutseid ja emotsiooniderohke. Levinud ütlus „Ülikooliaeg oli parim aeg minu elus“ kehtib ka minu kohta. Eredalt on meeles ülikooli 350. aasta tõrvikurongkäik ja pidustused, ühikapeod, tudengipäevad, Tartu levimuusikapäevad, praktika Karepa pioneerilaagris ja eriti olümpiasuvi 1980. a Tallinnas, kus esimest korda sain arendada oma keele- ja suhtlemisoskust.

Üliõpilaste olümpiaalane ettevalmistus kestis kolm semestrit ja lõppes eksamiga. Olümpia oli tudengitele asendamatu kogemus, sest Tartus oli võimalusi keelepraktikaks vähe. Töötasin keskdüspetserteenistuses, mis asus Tallinna Teenindusmajas. Sealse töö tihedust näitas see, et laual oli üheksa telefoni, mis väga tihti endast märku andsid. Kõige minevam kaup meie teeninduspunktis oli jalgratas. Eeskirjades oli üks tore säte: „kui närv must, loe kümneni“. See õpetus polnudki ülearune, kuna tööpäev kestis 9-21-ni. Viimasel päeval jooksin Mart Laariga, kellega koos seal töötasin, mööda Tallinna alkoholipoode, et leida Rahvusvahelise Olümpiakomitee presidendile lord Michael Morris Killaninile ja tema saatjaskonnale soovitud alkoholi rongisõiduks Moskvasse.



Ühiselamutuba nr 215.

Pea *alma mater*'it, legendaarseid õppejõude, ülikooliaegseid sõpru ning ülikooliaega omaks ja oluliseks. Ülikooli õhustik nakatas mind akadeemiliste väärtustega. Toonane vaimne keskkond, ühiselt tegutsev kursus, elav üliõpilaselu- need pole mitte pelgalt ilusad mälestused, vaid need aitasid ka inimesena kujuneda, olid tööriistad maailma mõtestamiseks ja enda edasi arendamiseks. Ülikooliaeg õpetas ka väga palju iseseisvust – asjade planeerimist, individuaalse töö ja vastutuse tähtsust. Otseses mõttes andis ülikool mulle ka töökoha, sest sain suunamise oma endisesse kooli ja aitas nüüsi täita ühe kuueaastase tüdrukutirtsu suurt unistust.



Ülikooli lõpupäeval 27. juunil 1983. a



1983. a sügisel saigi minust inglise keele õpetaja Fr. R. Kreutzwaldi nim. Võru I Keskkoolis (1997. a Võru Kreutzwaldi Gümnaasiumis). Olin neljal korral ka klassijuhataja, kokku 15 aastat. Töötasin seal 30. juunini 2015, kui kool lõpetas oma tegevuse. Selle aja jooksul töötasin kolme direktori juhtimisel: Ilmar Reiman, Ott Ojaveer, Katrin Martinfeld. Meil oli väga ühtne kollektiiv ning paljud kolleegid olid ka kooli vilistlased. Uskusime, et kool on see koht, kus üheskoos minnes saame oma õpilaste kaudu olla tuleviku kujundajad. Õpetajad püüdsid anda endast parima. Kõige ärevamate sündmuste keerises, kaks päeva pärast taasisesivumist 1991. a saatis haridusosakond kolm õpetajat Rootsi sealse koolisüsteemiga tutvuma, nende hulgas olin ka mina. Meie reisi organiseeris Karlstadis elav õpetaja Ene Kiviloog. Sellest kujunes edaspidine sõprus nii isiklikul pinnal kui ka Võru koolide vahel, koolid said palju humanitaarabi, Rootsi õpetajad tutvustasid meie õpetajatele oma õppemeetodeid, püüdsime neid kasutusele võtta ja hakkasime ka uusi õppevahendeid tegema. Keeltekeskuses hakkasid kooli inglise keele õpetajad korraldama kursusi maakonna inglise keele õpetajatele. Edasi tulid juba projektid õpilastega Soomes, Taanis, Rootsis Landskronas.



1991. a augustis Karlstadis. Vasakult Irja Lehtmeets, Eve Sömer, Koidula Rauk

Abiellusin 1982. a ja 1985. a sündis poeg Raul. Seitse aastat kestnud abielu purunes ning jäime Rauliga kahekesi. Raske oli, kuid raskused tegid meid tugevaks. See oli aeg, kui kõigest oli puudus, aga seda leevendasid iseseisvusmeeleolud ja vanaema-

vanaisa abi. Iga päev tuli telekast isamaalisi laule ning väike Raul võttis need tahes-tahmata oma repertuaari. „Eestlane olen ja eestlaseks jään“ sai tema lemmiklauluks. Hiljem, kui avanes võimalus, sai Raulist kaitseleitlane. Nüüd töötab Raul Tartu Ülikoolis Grandikeskuses ärianalüütik-nõustajana. Tema töökeeleks on inglise keel. Teda huvitab tehnoloogia ja nutikad innovaatilised lahendused. 2011. a ehitas ta puuetundliku baarileti ja pääses Tallinna Tehnopolis *startup* inkubaatorisse ning 2017. a võitis ta Prototroni rahastusvõistluse virtuaalreaalsusel põhineva kognitiivse taastusravi lahendusega, mis võimaldab ajutraumaga patsiendil kogeda erinevaid olukordi virtuaalreaalsuses. 2016. a novembris sain ma ka väikese Alberti vanaemaks. Alberti hea tuju ja alati rõõmus meel aitab vanaemal pingeid maha võtta. No kuidas saab jääda tõsiseks, kui näiteks küsimuse peale „Kas sa tahaksid olla karumõmm või hunt?“ vastab poiss: „Mitte kumbki. Hundid peavad sügaval metsas elama, aga ma ei taha seal elada. Aga karumõmmid peavad liiga palju magama!“ Vanaemaks olemine on suurim rõõm!



2017. a võidupühal Raul 7-kuuse Albertiga

2015. a sai minust Võru Gümnaasiumi inglise keele õpetaja. Olin ringiga tagasi oma vanas koolis ja kui mulle öeldi, et minu kabinet on 111, ning ma seda otsima läksin, oli mu üllatus suur, kui nägin, et see on seesama klassiruum, kus õppisin 5.-8. klassini. Seesama lauluklass! Tõepoolest, kõigel on kõige seos ja kõik on läinudki nii, nagu peab! Õpetajaamet on mulle sobinud. Arvan, et olen õpilastega hästi läbi saanud. Õpilased on julgenud mu juurde tulla oma rõõmude ja muredega ja paljud peavad mind ka pärast kooli lõpetamist meele. Selle tõestuseks sain hiljuti ühelt noormehelt sellise sõnumi: „Tere, õpetaja Eve! Tead, toimetasin siin tööasjadega ja mingit rada pidi jõudsin selleni, et tulid Sina mulle mõtteisse. Mul asja üldse pole, kuid tahtsin lihtsalt öelda, et Sa oled superäge ja sõbralik õpetaja ning meenutan Sind alati hea tuju ja sõnaga. Kuidas Sul läheb?“ Võru Gümnaasiumis meeldis mulle väga töötada. Seal oli kaasaegne õpikeskkond, kooli juhtkond toetas õpetajate ja õpilaste arengut ning püüdlusi. Mul olid toredad, inspireerivad ja omal alal võimekad kolleegid ja muidugi väga meeldivad õpilased.



Oma vanas klassiruumis ja uues kabinetis





VAATA ROHKEM  
PILTE SIIT!





	E	T	K	N	R	L	P	E	T	K	N	R	L	P	E	T	K	N	R	L	P	E	T	K	N	R	L	P	E	T	K	N	R	L	P	E	T	K			
September	30	31	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	29	30									
Oktoober					1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	29	30	31						
November	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	29	30											
Detsember			1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	29	30	31								
Jaanuar					1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	29	30	31						
Veebruar		1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28												
Märts		1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	29	30	31									
Aprill					1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	29	30							
Mai						1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	29	30	31					
Juuni			1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	29	30									
Juuli					1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	29	30	31						
August	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	29	30	31										

	Nädalavahetus
	Vaheaeg, riigipüha
	Valikkursuste nädal
	Arvestuste nädal
	Ümbervastamise aeg

<b>Õppenõukogud</b>
9.12.21, 24.03.22, 21.04.22, 9.06.22, 20.06.22

<b>Kursuste kavade esitamine/täiendamine</b>
10.09.21

Sooritamata tood saab opitane järele vastata opetajaga kokku lepitud ajal (üldjuhul kümne tööpäeva jooksul, kuid enne kursusehinnete väljapanemist) pärast õpilane kooli naasmist. Mitterahuldavat hinnet saab õpilane ümber vastata opetajaga kokku lepitud ajal (üldjuhul

Erandid 12. kl õpilastele: \* kolmanda perioodi kursused lõppevad 20. aprillil 2022; \* kolmanda õppeperioodi kursusehinneid ümber vastata ei saa; \* täiendav õpe toimub 2. maist 7. juunini 2022.

<b>Õpilaste vanemate koosolekud</b>
8.09.21 (10. klassid), 15.09.21 (11.-12. klassid) 12.01.22 (12. klassid)

Lisainfo: gymnaasium@voru.edu.ee

<b>Õppeperioodid</b>
I periood: 1.09-28.11.21
II periood: 29.11.21-13.03.22
III periood: 14.03.-13.06.22

<b>Arvestused</b>
15.-19.11.21
21.-25.02.22
23.-27.05.22 (v.a 12. kl)

<b>Valikkursused</b>
22.-26.11.21
7.-11.03.22
30.05-03.08.22 (v.a 12. kl)

<b>Koolivaheajad</b>
25.-31.10.21
23.12.21-09.01.22
28.02-06.03.22
25.04-01.05.22 (v.a 12. kl)
14.08-31.08.22 (v.a 12. kl)

<b>Gümnaasiumi lõpuksamid</b>
eesti keel (kirjalik) - 25.04.22
inglise keel (kirjalik) - 03.05.22
inglise keel (suuline) - 04.05.22
matemaatika (kirjalik) - 20.05.22
koolieksam - 06.06.22

<b>Kursusehinnete väljapanemine</b> (tavaline koolipäev)
15.11.21, 24.11.21 (arvestused), 26.11.21 (valikkursused)
21.02.22, 9.03.22 (arvestused), 11.03.22 (valikkursused)
20.04.22 (12. kl III periood ja kooliastmehendid)
23.05.22, 1.06.22 (arvestused), 3.06.22 (valikkursused)

<b>Kursusehinnete väljapanemine perioodi keskel</b> (kaks kursust perioodis) (tavaline koolipäev)
4.10.21, 17.01.22, 11.04.22 (v.a 12. kl)

<b>Kursusehinnete järele- ja ümbervastamine</b> (tavalised koolipäevad, v.a 13.-17.06.22)
15.11-7.12.21, 21.02-22.03.22, 23.05.-7.06.22 (v.a 12. kl)
13.-17.06.22 (10.-11. kl täiendav õpe)

<b>Ümber vastatud kursusehinnete väljapanemine</b>
8.12.21, 23.03.22, 8.06.22

<b>11. klasside UPT</b>
1.10.21 - teema(valdkonna) ja juhendaja kinnitamine
8.11.21 - töö laiendatud kava esitamine
I p arvestuste nädalal - töö laiendatud kava kaitsmine
4.02.22 - töö esimese versiooni esitamine juhendajale
18.03.22 - töö teise versiooni esitamine UPT koordinaatorile
maikuu algus - töö esitamine eelkaitsmisele, eelkaitsmine
maikuu lõpp - lõpliku töö esitamine, retsenseerimine
7.-8.06.22 - kaitsmine

<b>Olulisemad üritused (vt lisaks kooli üldtööplaani):</b>
31.08 infotunnid õpilastele
1.09 õppeaasta avaaktus (kooli siseünel)
24.09 õppekäikude päev [JÄÄB ÄRA, v.a 12.kl]
30.09 spordipärastlõuna (lühendatud tunnid)
05.10 õpetajate päev ja kooli sünnipäev (lühendatud tunnid)
03.11 johannese päev (kõik tunnid toimuvad)
26.11 Quantum
21.12 jõulupidu
22.12 jõuluaktus (lühendatud tunnid)
10.01 kooli nimepäev
veebr lugemiskuu
02.02 omaloomingukohvik Pegasus
14.02 sõbrapäev
23.02 EV104 aastapäeva aktus
märts vilistlaskuu
12.03 avatud uste päev 8.-9. klasside õpilastele
23.03 vilistlaspäev
aprill tervisekuu
20.04 12. kl tutipäev (kõik tunnid toimuvad)
21.04 12. kl viimase koolikella aktus (10.-11. kl tunnid toimuvad)
03.05 parimate õpilaste ja nende juhendajate tänuüritus
23.05 spordipäev (10.-11. kl õpilastele)
6.06 ohutuspäev (10.-11. kl õpilastele)
7.-9.06 looduslaager (10.L kl õpilastele)
10.06 kooliaasta lõpuaktus (10.-11. kl õpilastele)
22.06 12. kl lõpuaktus (kell 12.00, kooli siseünes)
31.08 infotunnid õpilastele

## DICTUM FACTUM

Toimetus ootab pilte ja kaastöid  
aadressil:

vesta.pille@voru.edu.ee

Väljaandja: Võru Gümnaasium

Seminari tn 1, 65608 Võru

Tel 5898 5104

## VAATA KA:



@OPILOSOSINDUSMOIS



@VORUGYMNAASIUM



VÕRU GÜMNAASIUM